

عربيّة محكية للجميع

ערבית מדוברת לכולם

חוברת עזר לחונכים

העמותה לקידום הערבית המדוברת (ע"ר)

בשיתוף פר"ח (פרויקט חונכות)

© 2015, כל הזכויות שמורות לעמותה לקידום הערבית המדוברת

www.SpokenArabic.co.il

לשימוש פנימי בלבד

תוכן עניינים

על פרויקט ע.מ.ל. עמ' 3 ➤

מטרות הפרויקט עמ' 4 ➤

מתודולוגיה עמ' 4 ➤

סילבוס: עמ' 9 ➤

אשכולות לימוד שנה א' עמ' 12 ○

אשכולות לימוד שנה ב' עמ' 15 ○

בנק פעילויות עמ' 17-47 ➤

טיפים ושאלות נפוצות עמ' 48 ➤

על פרויקט ע.מ.ל.

פרויקט ע.מ.ל. (ערבית מדוברת לכולם) פועל לצמצום פערים תרבותיים-שפתיים בין יהודים לערבים. במסגרת הפרויקט סטודנטים וסטודנטיות ערביים מלמדים ערבית מדוברת ותרבות ערבית בבתי ספר יסודיים יהודיים. המטרה היא להנגיש את השפה הערבית, כלומר להפוך אותה ליותר נגישה ולהרכיש אותה, כלומר להקנות כלים בסיסיים לתקשורת בערבית. כאמצעי לקראת המטרה הזאת וכמטרה בפני עצמה, אנו שואפים ליצור מגע אנושי, רציף, חיובי, מועיל ומפרה הדדית בין ילדים יהודים לבין בוגרים ערבים. קשר זה עוזר לשבור סטריאוטיפים ודעות קדומות ובלאו הכי מסייע להרכשת השפה הערבית.

הפרויקט מופעל ע"י העמותה לקידום הערבית המדוברת, בשיתוף פר"ח (פרויקט חונכות) והחל לפעול בשנת הלימודים תשע"א (2010-2011).

אנו רואים את עצמנו כחלק מתהליך בנייה של חברה ישראלית סובלנית יותר, שבה ערבית מדוברת בפי יהודים הנה דבר שבשגרה ולא תופעה נדירה. אנו רוצים לחיות במדינה שבה הערבית והעברית חיות זו לצד זו בדו קיום הרמוני ושאזרחיה אינם נרתעים עוד מעצם שמיעת השפה הערבית במרחב הציבורי. אנו יודעים שילדים הנחשפים לשפת האם של ערביי ישראל מגלים יותר סובלנות כלפי אוכלוסייה זו, ביחס לילדים שלא נחשפים לשפתם. אכן הכרת השפה, יש בה כדי להגביר את הסובלנות, אבל זה עובד גם בכיוון ההפוך. יש בגישה סובלנית יותר, הנקנית ע"י קשר אנושי בלתי אמצעי עם דוברי השפה, לשפר את היחס לשפה.

מעבר ללימוד הפורמאלי המתרחש בכיתות, מתרחש תהליך הפנמה בלתי רשמי ובלתי מדובר, בו סטריאוטיפים נשברים וחומות של דעות קדומות נופלות. יש בתמונה של חונכת ערבייה שמדברת בהפסקה עם תלמידה יהודייה בכיתה ד' על נושאים חברתיים ואישיים, כדי להפיח תקווה חדשה אודות היכולת של שתי החברות לחיות בשלום זו עם זו.

If you talk to a man in a language he understands, that goes to his head. If you talk to him in his language, that goes to his heart.

Nelson Mandela

מטרות הפרויקט

- חשיפת תלמידים יהודים לשפה הערבית ותרבותה
- הקניית ידע בסיסי בשפה הערבית המדוברת
- הצגת מודל חדש של קשר בין יהודים וערבים

מתודולוגיה

עקרונות מנחים

- תהליך למידה יעיל מצריך קשר של **אמון** בין מורה לתלמיד
- לעתים קרובות, למידה אפקטיבית מתרחשת דווקא כשאנחנו לא מודעים לעובדה שאנחנו לומדים
- דגש מושם על כלים **לתקשורת יומיומית בינאישית**
- יש להתמקד במיומנויות בסיסיות ולהעדיף שליטה מקסימלית בתחום מסוים, על פני שליטה מוגבלת בתחומים רבים - "תפסת מרובה לא תפסת"
- יש **לעודד סקרנות** בקרב התלמידים, לא לפחד ממנה ולמנף אותה להעמקת הלמידה
- הצבת **גבולות אמפאטיים** המאפשרים קיום מסגרת יציבה ואפקטיבית לצד הכלת חששות, קשיים ומורכבויות בקרב התלמידים

כלים

- רפיטציה (חזרה), תרגול
- שימוש מרבי בשפת היעד, גם בקטעי קישור בזמן שיעור
- משחקים, שירים, תחרויות, סימולציות
- שימוש **בסיפור האישי** והמשפחתי של כל חונך לגשר על המרחק התרבותי בין שתי החברות
- **מודלינג**: מתן דוגמא אישית ע"י סבלנות, הקשבה ומתן לגיטימציה למגוון רחב של דעות

איך לתכנן שיעור

כשמתכננים שיעור, יש לחשוב על שני דברים:

1. מהם הנושאים וההישגים הנדרשים הרלוונטיים לשיעור? את הפרמטרים האלה ניתן למצוא באשכולות שלהלן והם מנחים את המטרות של כל שיעור.
2. כיצד אפשר לחלק את השיעור באופן כזה שניתן מספיק זמן לקליטה פסיבית של החומר (INPUT) ולתרגול אקטיבי (OUTPUT)? (ראו דף תכנון שיעור להלן)

INPUT קריאת טקסט – השלמת מילים – תרגום מערבית לעברית – תרגום מעברית לערבית – שיחה OUTPUT

הסיפור האישי

הסיפור האישי הוא לא פחות חשוב מהסיפור הקולקטיבי והוא מעביר את המסר בצורה אפקטיבית הרבה יותר מכל דרך אחרת. על כן אנו ממליצים לכם לקרוא את המערכים, להפנים את מטרותיהם ואת הרציונל שלהם ואז להפוך אותם לשלכם, ע"י הוספת תכנים אישיים שלכם.

שיעור טוב הנו שיעור שמתכוננים אליו הרבה מראש (לא לילה לפני!) ושהחונך מרגיש בנוח עם תכניו ואף הוסיף להם תוכן משל עצמו, על מנת להפוך את הפעילות ל"שלו". כמו כן, שיעור טוב הנו שיעור שמטרותיו ברורות ופשוטות ושהחונך ממוקד כל העת בהשגת מטרות אלה. יחד עם זאת, יש להיות קשובים לכיתה ולאפשר לתלמידי הכיתה להכתיב את כיוון וקצב הלמידה מעת לעת, על מנת שגם הם ירגישו שותפים לתהליך החינוכי. לפעמים שאלות של תלמידים הנשאלות מתוך סקרנות, יכולות להוביל ללמידה אפקטיבית יותר מפעילות שתוכננה בקפידה מראש.

השארת חותם

אתם פוגשים את התלמידים רק פעם אחת בשבוע לפחות משעה אחת כל פעם. אבל אנו היינו רוצים שהערבית תהפוך לחלק מהיומיום של התלמידים. כל תמונה, שרשרת מילים, תג שם בערבית או כל דבר אחר שמשאיר סימן ויזואלי בכיתה עוזר לגשר על הפערים הנוצרים במהלך השבוע כשאתם לא אתם בשיעורים.

גם כשהילדים מקבלים שיעורי בית בסגנון של לימוד בני המשפחה שיר בערבית, זה יוצר חותם והשפעה שלכם מעבר לזמן שאתם נמצאים אתם בשיעור.

דף תכנון שיעור

(יש למלא לפני כל שיעור, רצוי שבוע מראש.)

שיעור מספר _____ תאריך _____ מתוך אשכול _____

נושא השיעור: _____

מטרות השיעור:

1. _____
2. _____

הישגים נדרשים:

1. _____
2. _____

מהלך השיעור

1. טריגר (=אופן הצגת הנושא):

_____ (X דקות)

2. תרגיל/הפעלה לזיהוי – INPUT:

_____ (X דקות)

3. תרגיל/הפעלה לביטוי – OUTPUT:

_____ (X דקות)

4. אופן סיכום השיעור ושיעורי בית:

_____ (X דקות)

רפלקציה

האם מטרות השיעור הושגו? מה כדאי לעשות בשיעורים הבאים?

דוגמא של דף תכנון שיעור

שיעור מספר: 4 תאריך: 15/11/2013 מתוך אשכול: א'

נושא השיעור: כינויי הרמז – זה/זאת – הדא/האי

מטרות השיעור:

1. לתרגל אוצר מלים שנלמדו בשיעורים קודמים (שמות עצם ביחיד)
2. ללמוד את כינויי הרמז ואיך להשתמש בהם

הישגים נדרשים:

1. התלמידים יפיקו משפטים הכוללים כינוי רמז ושם עצם ביחיד (זכר ונקבה), בתבנית של: זה שולחן, זה השולחן שלי, זאת מורה, זאת המורה שלי

מהלך השיעור

5. **טריגר:** תצוגת תכלית: שני חונכים מדגימים את המשפטים שילמדו היום, בלי להסביר. (5 דקות)
6. **תרגיל/הפעלה לזיהוי – INPUT:** החונכים מדגימים שוב והפעם עוברים על כל משפט בנפרד ומבקשים מהתלמידים לנסות לתרגם (15 דקות)
7. **תרגיל/הפעלה לביטוי – OUTPUT:** עכשיו התלמידים נקראים לקדמת הכיתה לנסות להגיד משפטים בתבנית הזאת (15 דקות)
8. **אופן סיכום השיעור:** עושים תרגיל סיכום על דף או ביחד על הלוח. (10 דקות)

רפלקציה

התלמידים הפנימו את שתי המילים החשובות (זה/זאת) והשתמשו בהן בצורה נכונה בצירוף שמות עצם שהם למדו בשיעורים קודמים. את השיעור הבא כדאי להתחיל עם תרגול קצר לחזרה: מצביעים על משהו ושואלים "מה זה" ומבקשים מהתלמידים לענות.

תעתיק

בשלב הזה של לימודיהם, התלמידים אינם נדרשים ללמוד לקרוא ערבית. על כן, הם קוראים את המילים בערבית בתעתיק לעברית. אנו רוצים להרגיל את התלמידים להשתמש בתעתיק מקובל כבר משלב מוקדם וזה דורש מכם החונכים ללמוד את התעתיק המקובל ולהקפיד עליו. ***התעתיק שלהלן עבר שינוי בשנת 2017 והוא שונה מהתעתיק שמופיע בפעילויות בחוברת זו. התעתיק שיש להקפיד עליו הוא התעתיק שמופיע בטבלה הזאת.

האות בערבית	תעתיק עברי	האות בערבית	תעתיק עברי
ا	א	ض	ז'
ب	ב	ط	ט
ت	ת	ظ	ז'
ث	ת'	ع	ע
ج	ג'	غ	ג'
ح	ח	ف	פ
خ	ח'	ق	ק
د	ד	ك	כ
ذ	ז'	ل	ל
ر	ר	م	מ
ز	ז	ن	נ
س	ס	ه	ה
ش	ש	و	ו
ص	ס'	ي	י
ניקוד ערבי	ניקוד עברי		
ء	•	זכרו: אם יש אל (אל)תעריף לפני אות שמש, האות ל' תהיה בסוגריים (למשל: א(ל)שבאכ) כי היא נכתבת אך לא נשמעת.	
آ	∴		
أ	د		
إ	∴		

סילבוס

הסילבוס שלהלן מחולק לשנה ראשונה ולשנה שנייה של השתתפות התלמידים בפרויקט.

כל שנה מחולקת לארבע אשכולות של נושאים. כל אשכול מייצג את החומר שיש להעביר במהלך תקופה של בערך חודשיים.

כל שיעור מועבר באמצעות מגוון רחב של עזרים וכלים וביניהם שירים, משחקים ותחרויות, לצד לימוד פרונטלי, דפי עבודה וכו'. במהלך השיעורים התלמידים נחשפים להרבה ערבית, על מנת להרגיל את האוזן לצליל ולהפוך את הזר ולעתים המפחיד עבורם, למוכר ונעים. עם זאת, לא בכל מה שהתלמידים שומעים ואף מבינים הם בהכרח ידעו להשתמש באופן אקטיבי. "**ההישגים הנדרשים**" מייצגים את אותן דרישות מינימליות שהתלמידים מצופים לעמוד בהן בסוף כל אשכול.

ניתן לחלק את הנושאים שבאשכולות לפי קטגוריות:

- נושאים כלליים, כמו היכרות ופרידה
- נושאי תרבות כמו החגים, מאכלים ולבוש בחברה הערבית
- נושאים דקדוקיים/תחביריים כמו שמות עצם ביחיד ורבים, מילות יחס וכו'
- קבוצות של אוצר מילים, כמו הצבעים, המספרים, חיות וכו'
- נושאים שקשורים להפנמת ערכי הסובלנות, אמפתיה וחיים משותפים בשלום

אשכולות לעומת פעילויות

לכל אשכול יש בנק של פעילויות שתואמות באופן חלקי לפחות את המטרות וההישגים שבאשכולות. יש לראות בפעילויות אמצעי להעברת הנושאים שבאשכולות ודרך הקנייה של המיומנויות הנדרשות. אחריותכם החונכים לבחור ולהתאים את הפעילויות כך שבסוף כל תקופה התלמידים יעמדו בהישגים הנדרשים של כל אשכול. ובקיצור, אין חובה להעביר את כל הפעילויות, אבל מצופה מכם להתאמץ להקנות את כל הידע שמופיע באשכולות (נושאים והישגים נדרשים).

שימו לב שישנם נושאים והישגים נדרשים שלא מופיעים באף פעילות ואותם יש ללמד תוך כדי הפעילויות האחרות, או בעזרת פעילויות שתמציאו בעצמכם.

על חלק גדול מהפעילויות ניתן לחזור מספר פעמים לאורך השנה בווריאציות וברמות קושי משתנות.

מה אנחנו לא מלמדים?

דקדוק, תחביר ואוצר מילים נלמדים בתוך קונטקסט וכאמצעי להקניית מיומנויות של תקשורת ולא כמטרה בפני עצמה. אנחנו לא נכנסים לכיתה ואומרים: "היום נלמד את הטיית השורש ד-פ-ע בזמן עבר.".

אם זה חווייתי, שימושי ומעניין זה בפנים! אם זה משעמם וקשה, זה בחוץ!

תרגיל מסכם בסוף כל אשכול

רצוי לתת שיעורי בית או תרגיל מסכם בסוף כל שיעור. חובה לעשות זאת בסוף כל אשכול.

בסוף כל אשכול התלמידים מקבלים עבודה בזוג או שלישייה שמסכמת את החומר שנלמד באשכול.

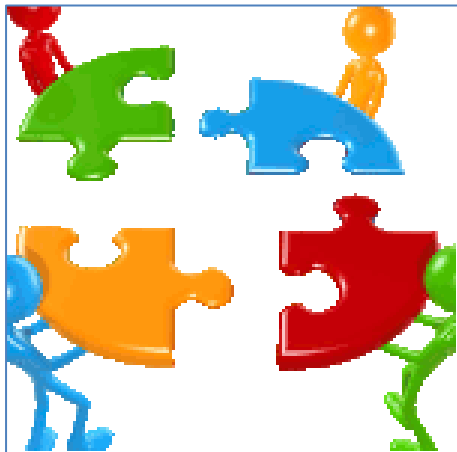
כדאי להתייעץ עם המנהלת הפדגוגית לגבי אופן ביצוע התרגילים המסכמים, אשר מטרתם לבחון את מידת ההפנמה של הנושאים המרכזיים ע"י התלמידים. את תוצאות התרגילים יש לתעד ולהעביר למנהלת הפדגוגית.

להלן כמה דוגמאות:

- הקלטה של דיאלוג שכולל אוצר מילים ומבנים תחביריים שנלמדו
- הצגה עם מילים שלמדו
- קומיקס
- דף עבודה (תרגום סיפור מערבית לעברית, תרגום משפטים מעברית לערבית)
- תרגום והסבר של פתגם בערבית

ברוב המקרים, אתם לא מלמדים לבד, אלא כצוות של 2-3 סטודנטים. הרכב זה דורש מכם התייחסות לשני שלבים:

1. **תכנון השיעורים כצוות:** רצוי לסכם בתחילת השנה שההכנה לכל שיעור מתחילה מיד אחרי השיעור הקודם, באופן כזה שתמיד יש שבוע להתכונן לשיעור. לגבי כל שיעור מומלץ להחליט ביחד כצוות מהן

המטרות וההישגים הנדרשים הרלוונטיים (בהתאם לאשכולות) ולמלא ביחד דף תכנון שיעור. אם יש צורך בהכנות נוספות, כמו הכנת עזרים, ניתן לחלק משימות באופן כזה שכל חונך מקבל משימה שתואמת את אופיו וכישוריו.

2. **ביצוע השיעורים כצוות:** בדרך כלל שיעור מתחלק בין חלק שעושים במליאה, כלומר עם כולם, לבין עבודה בקבוצות, כאשר כל חונך עובד עם קבוצה קטנה. הצגת הנושאים מול כל הכיתה מאפשרת ליצור תחושה של "ביחד", בעוד שהעבודה בקבוצות קטנות מאפשרת תרגול והעמקה.

זכרו – עבודת צוות נכונה יכולה להפוך מטלה קשה ומתסכלת למשימה מאתגרת ומהנה. כשכל חבר בקבוצה תורם מכישוריו הספציפיים לקבוצה, תוך כדי הקשבה והתחשבות בחבריו, הקבוצה חזקה יותר.

החונכות בע.מ.ל. היא מרוץ שליחים, לא מרוץ יחיד!

חומרים באתר משרד החינוך

מעבר לחומרי הלימוד בחוברת זו, כדאי להיעזר בפעילויות המוצעות באתר משרד החינוך. ניתן למצוא קישור

לאתר בלינק הזה: goo.gl/YJs3aY

אשכולות לימוד שנה א'

אשכול א' – היכרות בינאישית והכרות עם הערבית

אוקטובר-נובמבר-דצמבר

נושאי לימוד	הישגים נדרשים
חשיבות הערבית ומיקומה במרחב	<p>התלמידים ידעו:</p> <ul style="list-style-type: none"> מי מדבר ערבית בישראל ובמזרח התיכון למה חשוב לדעת ערבית בישראל
ברכות בערבית	<p>התלמידים יוכלו להשתמש ב-10 ברכות כגון:</p> <ul style="list-style-type: none"> בוקר טוב/בוקר אור ערב טוב שלום להתראות נעים מאד מה שלומך (זכר ונקבה)/אני בסדר
שמות עצם ביחיד (זכר ונקבה)	<p>התלמידים יכירו 30 שמות עצם ביחיד (זכר ונקבה) כגון:</p> <ul style="list-style-type: none"> אנשים: ילד/ילדה/בן/בת/גבר/אישה משפחה: אבא/אמא/אח/אחות/סבא/סבתא עצמים דוממים: שולחן, כיסא/מכונית/בית בית ספר: מחברת, ספר, לוח, מורה בית: חלון, דלת/מטבח/מקרר/שירותים
כינויי שייכות גוף ראשון ושני (יחיד/יחידה)	<p>התלמידים יוכלו לצרף כינויי שייכות – שלי, שלך, שלך לשמות עצם:</p> <ul style="list-style-type: none"> ביתי, ביתך מחברתי, מחברתך עפרון שלי, עפרון שלך
כינויי גוף	<p>התלמידים יכירו את כינויי הגוף הבאים:</p> <ul style="list-style-type: none"> אני אתה את הוא היא אנחנו
כינויי הרמז: זה, זאת	<p>התלמידים יוכלו להפיק משפטים בתבנית:</p> <ul style="list-style-type: none"> זה שולחן, זה אבא שלי מה זה? זה כלב, זאת חברה שלי, זאת אמא שלי
דמיון בין עברית לערבית	<p>התלמידים יציינו 7 מילים דומות</p>
תעתיק עברי	<p>התלמידים יוכלו לקרוא מילים בערבית הכתובות בתעתיק לעברית, לפי כללי תעתיק נכונים (ראו טבלת תעתיק)</p>

נושאי לימוד	הישגים נדרשים
מילות שאלה	<p>התלמידים יכירו את המילים וביטויים:</p> <ul style="list-style-type: none"> • איפה – איפה אתה גר? איפה את גרה? • למה – למה אתה כאן? • מי – מי אתה? מי את? • מה – מה זה? מה שמך? שמי... • מתי – מתי הולכים?
השם שלי בערבית	<p>התלמידים יוכלו לכתוב את השם שלהם באותיות ערביות (המטרה: ליצור הכרות עם האותיות הערביות מבלי ללמוד את כולן)</p>
הבינוני הפועל (זכר + נקבה)	<p>התלמידים יוכלו להפיק משפטים בתבנית:</p> <ul style="list-style-type: none"> • אני גר, אני יודע (סאכן + עארף) • אתה רואה, את הולכת • איפה אתה גראת גרה?
אני רוצה \ מה אתה רוצה? \ מה את רוצה?	<p>התלמידים יוכלו להפיק משפטים בתבנית:</p> <ul style="list-style-type: none"> • אני רוצה + שם עצם • מה אתה/את רוצה?
מילות יחס	<p>התלמידים יוכלו להפיק משפטים שמצביעים על המיקום של שמות עצם ביחס לשמות עצם אחרים:</p> <ul style="list-style-type: none"> • המחברת על השולחן • איפה העיפרון? העיפרון בתוך הספר
מספרים: 1-10	<p>התלמידים יוכלו לספור מאחד עד עשר</p>

אשכול ג' – ערבית בבית הספר

מרץ-אפריל

נושאי לימוד	הישגים נדרשים
שמות עצם ברבים	התלמידים יוכלו לציין את צורת הרבים של 20 שמות עצם בזכר ונקבה (בעיקר צורת השלמים – בנת-בנאת; צורה שבורה, אם זה קל - בית-ביות)
תארים ביחיד-זכר ונקבה	התלמידים יוכלו הפיק משפטים בתבנית: <ul style="list-style-type: none"> • הילד הגבוה בבית • הספר האדום על השולחן • יש לי בית גדול, יש לי מורה חכמה
צבעים	התלמידים ידעו לציין את השמות של 8 צבעים
הידוע בערבית	התלמידים ידעו להפיק צירופים כגון: <ul style="list-style-type: none"> • השולחן, הכיסא, הבית • השולחן הגדול, הכיסא הירוק
חגים	התלמידים יציינו ויתארו בקצרה: <ul style="list-style-type: none"> • שני חגים נוצריים • שני חגים מוסלמים

אשכול ד' – סיכום ופרידה

מאי-יוני

נושאי לימוד	הישגים נדרשים
צורת הציווי (זכר, נקבה, רבים)	התלמידים יוכלו להפיק ביטויים כגון: <ul style="list-style-type: none"> • לך, בוא, תן, תקשיב, תסתכל • תקשיבי, לכי.... • תקשיבו, לכו....
ימי השבוע	התלמידים יוכלו לציין את כל ימי השבוע
מאכלים/פירות/ירקות	התלמידים יכירו: <ul style="list-style-type: none"> • 5 סוגי מאכלים (אורז, דגים, עוף, חומס...) • 5 סוגי ירקות + 5 סוגי פירות
טעמים (מתוק, חריף, מלוח, חמוץ)	התלמידים יוכלו להפיק משפטים בתבנית: <ul style="list-style-type: none"> • הפלפל חריף, הלימון חמוץ, הבננה מתוקה
המספרים 0-100	התלמידים יוכלו לספור מאפס ועד מאה
כמה זה עולה?	התלמידים יוכלו להפיק משפטים בתבנית: <ul style="list-style-type: none"> • כמה זה עולה? זה עולה 56 ש"ח

אשכולות לימוד שנה ב'

אשכול א' – היכרות בינאישית

אוקטובר-נובמבר

נושאי לימוד	הישגים נדרשים
חזרה על הבינוני הפועל והוספת השלילה	התלמידים יפיקו משפטים בתבנית: • אני גר ב.....אני לא גר ב..... • אני שומע אותך....אני לא שומע אותך • אני הולך לחנות. אני לא הולך לבית ספר
יש לי / אין לי (ענדי, מעי, מעיש, מא ענדיש)	התלמידים יפיקו משפטים כגון: • יש לי 5 אחיות, 2 חתולים, 4 כדורים • אין לי כסף, אין לי זמן
המשפחה	התלמידים יכירו את המילים הקשורות למשפחה הגרעינית והמורחבת: • אבא, אמא, אח, אחות • סבא, סבתא, דוד, דודה...
מקצועות	התלמידים יכירו שמות של 15 מקצועות התלמידים יוכלו להפיק משפטים כגון: • אמא שלי רופא • אבא של מהנדס • אני תלמיד • אח שלי סטודנט
כמה? בן כמה ותשובה	התלמידים יוכלו להפיק משפטים בתבנית: • בן כמה אתה/את? • אני בן/בת.....

אשכול ב' –

דצמבר-ינואר

נושאי לימוד	הישגים נדרשים
קריאת שעות	התלמידים יוכלו לקרוא שעות: • מה השעה? • השעה 9:00, 9:30, 9:15, 8:45.....
פתגמים בערבית	כל ילד יוכל לציין 2 פתגמים בערבית ולהסביר אותם

אשכול ג' – משתמשים בערבית

פברואר-מרץ

נושאי לימוד	הישגים נדרשים
אני רוצה + שם עצם אל לא רוצה + שם עצם	התלמידים יוכלו להפיק ביטויים כגון: <ul style="list-style-type: none"> אני רוצה ספר חדש אני לא רוצה גלידה
מקצועות שלומדים בבי"ס	התלמידים יכירו את שמות המקצועות: מתמטיקה, אנגלית, תנ"ך, היסטוריה....
אני אוהב + מקצוע בבי"ס, אוכל מסוים	התלמידים יוכלו להפיק משפטים כגון: <ul style="list-style-type: none"> אני אוהב היסטוריה/לא אוהב אנגלית אני אוהב פיצה/אני לא אוהב אורז
מקצועות לימוד לפי ימי השבוע	התלמידים יוכלו להפיק משפטים בתבנית: <ul style="list-style-type: none"> ביום ראשון אנחנו לומדים מתמטיקה ביום שישי אנחנו לומדים ערבית

אשכול ד' – סיכום ופרידה

אפריל-מאי-יוני

נושאי לימוד	הישגים נדרשים
להגים ספרותית מול מדוברת	התלמידים יוכלו: <ul style="list-style-type: none"> לציין את ההבדל בין ערבית מדוברת לספרותית ידעו כיצד אומרים "אני רוצה" במקומות שונים בישראל ובעולם הערבי
הארוחות בערבית	<ul style="list-style-type: none"> התלמידים יכירו את שמות הארוחות התלמידים יכירו את הפעלים הרלוונטיים לכל ארוחה (תעשא, תע'דא...)
סדר יום החדר שלי ומה יש בו	<ul style="list-style-type: none"> התלמידים יוכלו לתאר מה הם עושים מהרגע שהם קמים הלילה התלמידים יוכלו לתאר את החדר שלהם
סיכום כללי	<ul style="list-style-type: none"> התלמידים יוכלו לנהל דיאלוג קצר בערבית התלמידים יוכלו לתאר חפץ בערבית התלמידים יצינו דברים שהם למדו על החברה הערבית במהלך השנה

מבחר פעילויות עבור שנה ראשונה, אשכול א'

פעילות 1

ערבית ועברית שפות אחיות

- שואלים את התלמידים האם הם מכירים מילים בערבית, או מילים בעברית שדומות למילים בערבית
- כותבים את המילים שנאמרו על הלוח, מתרגמים ומסבירים.
- משמיעים את שיר היונה: <http://www.youtube.com/watch?v=Z8iqO3K3deA>
- מבקשים מהילדים לשתף במה הם חושבים על השיר. מה גילו? מה אפשר להגיד על שתי השפות?
- משמיעים שוב את השיר ומבקשים מהתלמידים לרשום במחברת את הכותרת "ערבית ועברית – שפות אחיות" ומתחת לכותרת מילים שזיהו במהלך ההשמעה שדומות למילים בעברית.
- רושמים על הלוח את המילים שעלו בשיר ואת המקבילה בעברית.
- דיון: האם יש משמעות מיוחדת לעובדה ששתי השפות כל כך דומות? מי מדבר ערבית בישראל ובמזרח התיכון? למה חשוב לדעת ערבית בישראל?
- שאלה למחשבה/שיעורי בית: תנסו לדמיין כיצד ידעת השפה הערבית על ידי יהודים בישראל יכולה להשפיע על החברה הישראלית ועל יחסי ישראל עם שכנותיה במזרח התיכון.

פעילות 2

שיטה אינטואיטיבית – מדברים רק ערבית

- החונך מנסה לנהל דיאלוג עם הילדים בערבית בלבד. יש לדבר לאט וברור ולהשתמש בשפת גוף.
- אחרי שהילדים מבינים לבד את המשמעות של מילה חדשה, אפשר לרשום אותה על הלוח ולתרגם
- להלן דוגמא לדיאלוג כזה:

- (החונך מצביע על עצמו) אנה אסמי _____
- (מצביעים על ילד) ואנת, שו אסמכ?
- אסמי _____ {עוזרים לילד לענות. שואלים כמה ילדים, עד שלכולם ברור איך עונים}
- (מצביעים על ילדה) ואנתי, שו אסמכ?
- אסמי _____ {בשלב הזה כדאי לעצור ולבקש מהילדים לשאול אחד את השני ולענות}
- אנה סאכן פי _____
- וין אנת/אנתי סאכן/סאכנה?
- אנה סאכן/סאכנה פי _____
- אנה טאלב פי (א)לג'אמעה. ואנת, אנת טאלב פי (א)לג'אמעה?
- לא, אנה מש טאלב פי (א)לג'אמעה. אנה תלמיד' פי (א)למדרסה.

- עוברים שוב על המילים החדשות שעל הלוח, תוך כדי הדגשת ההבדל בין צורות הזכר והנקבה של המילים החדשות. עכשיו התלמידים יכולים להעתיק את המילים לתוך המחברת.
- התלמידים מתבקשים לתרגל דיאלוג בזוגות בעזרת המילים החדשות במשך כ-5 דקות. לאחר מכן כמה זוגות נקראים אל קדמת הכיתה לנסות לנהל את הדיאלוג הקצר הזה מול הכיתה.

פעילות 3

ברכות - תרגילי דיאלוג

מדפיסים מראש את הדיאלוגים ומבקשים מהילדים לקרוא ולנסות לתרגם. נותנים לכמה זוגות לקרוא את הדיאלוגים, באופן כזה שכל פעם שמישהו אחר מקריא זה משתפר קצת, הן מבחינת הקריאה והן מבחינת התרגום.

דוגמא לדיאלוג – ב'

- אמל : מרחבא
- יסמין : מרחבתיין
- אמל : קולילי מן פצילכ, וין אלגיאמעה?
- יסמין : הונאכ.
- אמל : מן וין אנת?
- יסמין : אנא מן סחינין
- אמל : תשרפנא
- יסמין : אל(ל)שרף אלי.

דוגמא לדיאלוג – א'

- יוסף : מרחבא יא אמיר.
- אמיר : אהליון, יא יוסף.
- יוסף : כיף חאלכ (א)ליוס?
- אמיר : אלחמדו ללה, אנא מבסוט. כיף אנת?
- יוסף : אנא כמאן מבסוט. וין אחי'כ?
- אמיר : אחיוי פי א(ל)בית.
- אחמד : טיב, סלאמאת.
- אמיר : מע (אל)סלאמה.

פעילות 4

ברכות

עזרים נדרשים: פתקים עליהם כתובים ברכות בערבית ופתקים אחרים עליהם כתוב תרגום הברכות – לפחות 70 (2*35) פתקים סה"כ, ניתן לחזור על כל ברכה יותר מפעם אחת.

- השיעור מתחיל עם הסבר כללי על הברכות בערבית, חשיבותם והעובדה שלכל ברכה יש תשובה.

- מפזרים את הפתקים עם הברכות בצד אחד של החדר ואת הפתקים עם התרגום בצד שני של החדר. עכשיו הם צריכים ליצור כמה שיותר צמדים מתאימים. ניתן לעבוד ביחידים, זוגות או קבוצות קטנות ולראות מי אוסף הכי הרבה צמדים נכונים.
- החונך עובר על כל הברכות וכותב אותם על הלוח. הילדים מעתיקים למחברת.
- עכשיו החונך עושה סיבוב בכיתה ומברך את כל הילדים ומחכה לראות האם הם יודעים כיצד לענות לו. הוא גם מבקש מהם לברך אותו וכך הלאה.

פעילות 5

ברכות – אופציה ב'

- מכינים מראש בריסטולים בגודל 4A עם צמדי ברכות כתובים באותיות ערביות ותעתיק לעברית (למשל: סבאח אלח'יר-סבאח א(ל)נור, מרחבא-מרחבתין, שכראן-עפואן...). מספר הבריסטולים כמספר התלמידים בכיתה (אפשר גם לעבוד בזוגות, אם אין מספיק דפים).
- כל ילד מקריא את הברכה בתורו ומנסים לתרגם. אחרי שעוברים אצל כולם, כל ילד ממלא בריסטול את התרגום לעברית. אפשר גם לקשט.
- בסוף השיעור ניתן לתלות את הדפים בפינת ערבית, או לשמור אותם למאוחר יותר בשנה, כשתהיה פינה כזאת.

صباح الخير - صباح النور

צבאח אלח'יר – צבאח א(ל)נור

בוקר טוב-בוקר אור

פעילות 6

ברכות – פעילות מסכמת – הכנת משחק זיכרון לברכות

- יש לבקש מהתלמידים לעבוד בזוגות ולהכין כשיעורי בית משחק שיעזור לכולם לזכור את הברכות. כל משחק צריך לבוא עם הוראות, כדי שילדים אחרים יוכלו להבין איך לשחק.
- בכיתה, כל זוג מניח את המשחק שהכין במעגל באופן כזה שהילדים יכולים לעבור בין התחנות ולשחק במשחקי הזיכרון. נותנים להם לשחק בערך 4 דקות בכל תחנה ואז עוברים לתחנה הבאה.
- החונכים עוברים ביניהם ושואלים שאלות ועוזרים. חשוב לפרגן לזוגות שהשקיעו והכינו משחקים שבאמת עוזרים לזכור את הברכות.

פעילות 7

"ערבית בכיתה"

עזרים נדרשים: מספריים, טושים, פתקים, חוטים, מדבקות

- הכיתה מתחלקת לקבוצות של 4-5 תלמידים. כל קבוצה צריכה לבחור נושא לכתוב עליו מתוך מאגר שהחונך מכין מראש (כדאי לכתוב את הנושאים על פתקים ואז כל קבוצה שולחת נציג לבחור את הנושא שהם רוצים): הכיתה כחדר, מה יש בילקוט, מה יש על הקירות, איפה הכיתה נמצאת...
- בזמן הזה החונך מתחיל לכתוב מילים על הלוח עם תרגום ועל הילדים לבחור את המילים הקשורות לקבוצה שלהם, לכתוב אותן על הפתקים, לקשט ולמצוא דרך לקשור או להדביק לאותם חפצים.
- עכשיו החונך שואל "כיף ביקולו קיר באלערבי?" ואז הוא עוזר לילדים לענות: "ביקולו...."

***אפשר עם כמה התאמות קטנות לעשות את הפעילות הזו ביחד עם פעילות בנושא מילות יחס או צבעים

פעילות 8

"המלך אמר"

- מבקשים מהתלמידים לנחש מה משמעות המילה "מלך"
- עכשיו אומרים "אלמלך קאל חט אידכ על ראסכ" – עוזרים לתלמידים להבין את המשמעות באמצעות שפת גוף ואז כותבים ומסבירים על הלוח
- עכשיו מתחילים לשחק: "חוט אידכ עלא עינכ"...
- בהתחלה החונך מוביל את המשחק, אחר כך מבקשים מתלמיד שינחה את המשחק.
- אחרי כמה סבבים כותבים על הלוח את המילים החדשות שנלמדו (ניתן גם להכין מראש תמונה של גוף האדם ולתת לתלמידים לכתוב את השם המתאים בערבית ליד כל איבר).

פעילות 9

"איברי הגוף – אופציה ב"

- החונכת מתחילה את השיעור עם סיפור קצר בערבית על הבוקר שלה (היא קמה, רוחצת פנים, מותחת ידיים, מצחצחת שיניים, שמה כובע על הראש, משקפיים על העיניים, מקנחת את האף...). יש להשתמש בתנועות ידיים.
- כל פעם שהילדים מזהים מילה שמתארת איבר בגוף רושמים על הלוח עם התרגום לעברית. באופן כזה מכסים 10-15 איברים ורושמים אותם על הלוח. הילדים מעתיקים למחברת.
- עכשיו אפשר לשיר ביחד את השיר על איברי הגוף:

אידינא לפוק

עלא (אל)ראס

עלא (אל)כתאף

וואחד, תנין, תלאתה (עם מחיאות כפיים) .

מבחר פעילויות עבור שנה ראשונה, אשכול ב'

פעילות 10

איפה מדברים ערבית

עזרים נדרשים: כרטיסיות עם שמות מדינות ערב כפול מספר הפעמים שהן מופיעות בטבלה, נייר דבק, מפה של המזרח התיכון, אפריקה ואסיה. טבלת מדינות דוברות ערבית

- החונכת כותבת על הלוח את הכותרות של טבלת המדינות על הלוח (מדינות ערביות, מדינות מוסלמיות...).
- מחלקים לכל ילד מספר כרטיסיות באופן אקראי. הילדים מדביקים את הכרטיסיות למקום הנכון על הלוח כשהם צריכים להקפיד למנוע כפילויות (אותה מדינה מופיעה פעמיים באותה קטגוריה).
- אחרי שהלוח מלא, עוברים על הכל ביחד ובודקים. הילדים מציעים תיקונים. אפשר לדבר על כל מדינה.

שיעורי בית: הילדים מתבקשים לשאול בני משפחה, הורים, סבים, האם יש במשפחה הרחבה או בין החברים דוברי ערבית. מהיכן עלו לישראל? מתי?

***השיעור הזה נועד לעזור לילדים להבין איפה הם חיים. יש הרבה בלבול בעניין הזה. למשל הרבה לא יודעים שאיראן היא בכלל לא מדינה ערבית ושאינדונזיה היא מדינה מוסלמית.

זאת הזדמנות לתת לילדים ממוצא מזרחי, להתחבר לשורשים שלהם הנטועים עמוק בעולם הערבי ולשתף בזה גם את המשפחות שלהם. חשוב שהם ירגישו מיוחדים כמי שבאו ממדינות ערב לישראל עם מטען תרבותי ושפתי מיוחד.

טבלת מדינות ערביות ומוסלמיות

מדינות ערביות	מדינות מוסלמיות לא ערביות	שכנות של ישראל	מאיפה הגיעו יהודים לישראל?
1. מצרים	1. איראן	1. מצרים	1. מרוקו
2. סוריה	2. טורקיה	2. סוריה	2. תימן
3. עיראק	3. אינדונזיה	3. ירדן	3. לוב
4. ירדן		4. רשות	4. תוניס
5. מרוקו		פלסטינית	5. אלג'יר
6. אלג'יר		5. לבנון	6. מצרים
7. תוניסיה			7. סוריה
8. לוב			8. עיראק
9. תימן			9. איראן
10. סודאן		<u>המשך בעמוד הבא</u>	10. טורקיה
11. לבנון			

11. יש יהודים כורדים שהגיעו מעיראק, איראן, סוריה או טורקיה ולכן חלקם דוברי ערבית וחלקם לא.			12. ערב הסעודית 13. קטאר 14. איחוד האמירויות
--	--	--	--

פעילות 11

יישובים ערביים בישראל וברשות הפלסטינית

בדומה לפעילות 10 ניתן לעבור על יישובים בישראל וברשות הפלסטינית, בהם מדברים ערבית ולסווג יישובים לקטגוריות הבאות:

- יישובים ערביים ברשות הפלסטינית (חברון, רמאללה, שכם)
- יישובים ערביים בישראל: דרום, מרכז, צפון
- יישובים דרוזים (חורפיש, בית ג'ן, עין אל-אסד)
- יישובים בדוויים (רהט)
- ערים מעורבות (ירושלים, עכו, חיפה, תל-אביב-יפו)

פעילות 12

מילות שאלה

- החונך שואל את הילדים איזה מילות שאלה הם מכירים בעברית ורושם אותם על הלוח. הוא שואל אותם אם הם יודעים איך אומרים מילים אלה בערבית ולבסוף רושם את התרגום הנכון לערבית על הלוח. הילדים מעתיקים למחברת ומשאירים 4 שורות ריקות בין מילה אחת לשנייה.
- חוזרים לרשימה שעל הלוח ומוסיפים משפט קצר עם כל מילה. על המשפטים להיות קצרים ופשוטים (שו אסמכ, וין אנת סאכן, מין וין אנת...). הילדים מעתיקים למחברת.
- עכשיו שוב חוזרים לרשימה, קוראים את מילת השאלה הראשונה, המשפט שאלה הראשון ועכשיו מוסיפים תשובה. גם את התשובה הילדים רושמים במחברת.
- עכשיו החונך מחלק את הילדים לקבוצות של עד 4 ילדים בכל קבוצה. יש לכל קבוצה 12 דקות לתרגל את השימוש במשפטים הכתובים במחברת כדיאלוגים בין חברי הקבוצה. עליהם להיות יצירתיים באופן בו הם מקריאים את המשפטים.
- כל קבוצה מציגה בתורה מול הכיתה והקבוצה הזוכה היא זו שמדייקת הכי טוב ועושה את הדיאלוגים בצורה הכי יצירתית/מצחיקה/משעשעת וכו'.

פעילות 13

מילות שאלה-אופציה ב'

- להכין מראש בריסטולים עם מילות השאלה בערבית ועברית (מילה אחת על כל בריסטול): שו, ווין, כיף, וינת, מן ווין, ליש
- להדביק את הקלפים על הלוח בתפזורת ולבקש מתלמידים לגשת ללוח ולסמן צמדים של מילות שאלה בעברית וערבית
- כותבים על הלוח את המשפטים הבאים והתלמידים מחליטים איזו מילת שאלה מתאימה לכל משפט:
 - _____ אסמכ?
 - _____ חאלכ אליום?
 - _____ אנת יא מחמוד?
 - _____ אבנכ?
 - _____ יבדא (אל)דרס?

פעילות 14

מילות שאלה – המשך - "שאלות לדמויות מפורסמות"

עזרים נדרשים: תמונות של לפחות 10 דמויות מפורסמות מהעולם הערבי או החברה הערבית בארץ (אבן חלדון, אבן רושד, אבו מאזן, פיירו, אחמד טיבי, ריפעת טורק, מירה עוואד, סייד קשוע, שקירה, חליל ג'ובראן...). הילדים לא חייבים להכיר את הדמויות.

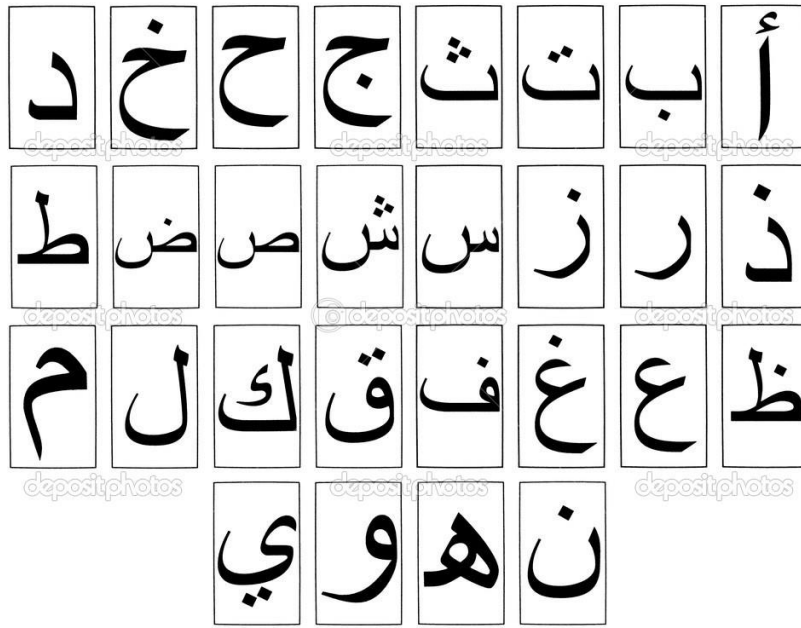
- החונך שואל את הילדים איזה דמויות הם מכירים מהעולם הערבי. הילדים זורקים שמות. החונך רושם את השמות שהם אומרים באחת מפינות הלוח.
- החונך מדביק ללוח 5-10 תמונות ואז הוא שואל אותם אם הם מזהים מישהו מהם. עכשיו הוא מסביר לילדים בערבית על הדמויות, מבלי להצביע על הדמות המתוארת. הם יכולים לשאול אותו שאלות בערבית על הדמויות ואז הם צריכים לנסות לנחש איזה תמונה החונך מתאר. הם יכולים לשאול למשל "שו אסמו", קדיש עומר", "וין סאכך"...
- אחרי שמסיימים דמות אחת, החונך מסביר לילדים על הדמות בעברית, על הבן אדם, תחום עיסוקו, תרומתו לחברה/לעולם/למדע וכו'. הילדים יכולים לשאול שאלות ואז עוברים לדמות הבאה.
- בסוף השיעור, אפשר לערוך דיון על ההבדל בין הדמויות שהילדים העלו בתחילת השיעור לבין אלה ששמעו עליהם במהלך השיעור.

***חשוב לחשוב לפני השיעור על דמויות שאתם מזדהים אתם או מכבדים אותם ולהביא אותם. תעשו את שיעורי הבית שלכם היטב, כי הילדים ישאלו הרבה שאלות על הדמויות, אז חשוב שתבואו מוכנים. שימו לב שכאשר אתם שואלים את הילדים איזה דמויות אתם מכירים מהעולם הערבי, הם עשויים להזכיר דמויות עם קונוטציה שלילית (בן לאדן, סדאם חוסיין, נסראללה). שיעור זה חושף אותם לדמויות ערביות אחרות, שאינן מזוהות עם אלימות.

פעילות 15

האותיות בערבית

- מסבירים לתלמידים שהיום אנחנו נלמד על **הכתב הערבי ועל מאפייניו**. אנחנו נלמד לחקור אותו באמצעות כתיבת השמות שלכם. לשם כך הבאנו לכם סרגלים, שמופיעים בהם האותיות בערבית.
 - מדגימים לתלמידים כתיבה בערבית:
 - אני הולך לכתוב את השמות שלכם. שימו לב לכיוון, לצורה ולדמיון ושוני ביחס לכתיבה בעברית.
 - שימו לב ליד שלי. מתי אני מרים אותה ומתי אני כותב ברצף.
 - עוברים תלמיד תלמיד ושואלים: שו אסמכ? התלמיד עונה: אסמי _____ והסטודנט כותב את השם על הלוח. אפשר לכתוב על בריסטול לשם שימוש עתידי. חשוב שהכתב יהיה גדול וברור
 - מבקשים מהתלמידים לומר מה הם יכולים להגיד על הכתב, מדגימים ומסכמים במחברת:
 - כותבים מימין לשמאל כמו בעברית
 - הכתב הערבי מתחבר (מצד ימין לצד שמאל באמצעות קווים קטנים)
 - חלק מהאותיות אינן מתחברות מצד שמאל (אותיות "דוד ארוז"-ד', ד, ו, ר, ז, א)
 - כשהאותיות מופיעות באמצע או בסוף מילה הן יכולות לקבל צורה קצת שונה מאלה שכותבים בתחילת מילה.
 - התלמידים יכולים לנסות לכתוב את השמות שלהם בעזרת סרגל האותיות ובעזרת הנחייה מכם
 - להשמיע את שיר האותיות: <https://www.youtube.com/watch?v=ssceHiMb6m4#t=11>
- ***בשלב זה של הלימודים שלהם, התלמידים לא ילמדו לכתוב או לקרוא בערבית. יחד עם זאת חשוב שהאותיות לא תהינה זרות להם. יש משהו מאד בסיסי בלימוד שפות שקשור לאותיות וצורתן ועל כן השיעור הזה מאד חשוב.

Final	Medial	Initial	Isolated
ض	ظ	ظ	ض
ط	ط	ط	ط
ظ	ظ	ظ	ظ
ع	ع	ع	ع
ع	ع	ع	ع
ف	ف	ف	ف
ق	ق	ق	ق
ك	ك	ك	ك
م	م	م	م
ن	ن	ن	ن
ه	ه	ه	ه
و	و	و	و
ي	ي	ي	ي

Final	Medial	Initial	Isolated
ا	ا	ا	ا
ب	ب	ب	ب
ت	ت	ت	ت
ث	ث	ث	ث
ج	ج	ج	ج
ح	ح	ح	ح
خ	خ	خ	خ
د	د	د	د
ذ	ذ	ذ	ذ
ر	ر	ر	ر
ز	ز	ز	ز
س	س	س	س
ش	ش	ش	ش
ص	ص	ص	ص

פעילות 16

המספרים מאחד עד עשר

עזרים נדרשים: כדור

- לפני השיעור, החונך כותב על הלוח את המספרים 1-10 (1-וואחד, 2 אתנין...). כמו כן, החונך מצייר 10 ציורים, בראשונה יש ילד אחד, בשנייה 2 בנות, אחר כך 3 בנים וכך הלאה.
- אחרי שהילדים נכנסים לשיעור החונך שואל אותם מי יודע לספור בערבית. נותנים למי שהרים יד לנסות ואם מישהו הצליח נותנים לו לספור כשגבו ללוח.
- שולפים כדור והחונך אומר "וואחד" ואז זורק את הכדור לאחד הילדים, שאומר "אתנין" וזורק לילד אחר וכך הלאה, עד שעוברים על כל הילדים (אחרי 10 חוזרים ל-1). {ניתן גם לשחק משחק שבו יושבים במעגל וכל ילד בתורו צריך להגיד את המספר הבא. כשמישהו לא יודע הוא נפסל, עד שנשאר ילד אחד שמקבל פרס}.
- החונך כותב על הלוח בערבית את המשפט "כמה ילדים יש בתמונה" ו"יש X ילדים בתמונה". החונך שואל את הילדים בערבית "כמה ילדים יש בתמונה" (והוא מצביע על אחת התמונות) והם עונים בערבית. ככה עוברים על כל התמונות.
- בסיבוב השני אפשר לתת לאחד הילדים לשאול את השאלות.
- לקראת סוף השיעור הילדים עושים מבחן. החונך מוחק את המספרים מהלוח. כל ילד שולף דף מן המחברת, רושם את המספרים 1-10 וכותב אותם בערבית.

אם יש זמן, לומדים את השיר הבא:

*בדנא נעיד עאלעשרה יא ולד יא בנת *2*

וואחד תנין תלאתה ארבעה ח'מסה סיתה סבעה יא תמניה תסעה ועשרה.

פעילות 17

מילות יחס

- החונכת שואלת את הילדים האם הם יודעים מהן מילות יחס (מילים שמתארות את היחס בין שני דברים). היא מסבירה ומבקשת מהם לתת דוגמאות בעברית ורושמת אותם על הלוח. היא שואלת אותם אם הם יודעים איך אומרים מילים אלה בערבית ולבסוף רושמת את התרגום הנכון לערבית על הלוח (על, מתחת, בתוך, ליד, אחרי...). הילדים מעתיקים למחברת.
- החונכת מצביעה על חפץ כלשהו (כמו מכונת צעצוע למשל) ושואלת את הילדים "שו הדא?" אם אף אחד לא יודע מה זה, היא רושמת את המילה על הלוח (סיארה) ושואלת שוב. הילדים אמורים להגיד "האדי סיארה".
- החונכת שואלת "וין (אל)סיארה?". הילדים מנסים לענות ובסוף החונכת רושמת על הלוח "א(ל)סיארה עלא א(ל)טאוולה".
- החונכת מתחילה מהתחלה ושואלת "שו הדא?", הילדים עונים ביחד ואחרי זה "וין הדא" והילדים עונים. עכשיו החונכת שואלת את הילדים איפה השולחן והם עונים. היא שוב כותבת על הלוח. החונכת שוב מתחילה מהתחלה: שו הדא, וין הדא. הפעם הילדים עונים: אלסיארה עלא אלטאוולה ג'נב אלכורסי. אחרי זה איפה הכיסא? הילדים עונים, החונך כותב על הלוח ואז שוב מהתחלה: האי אלסיארה. אלסיארה על אלטאוולה, ג'נב אלכורסי.
- ככה ממשיכים ויוצרים משפט כמה שיותר ארוך וכמה שיותר מצחיק (זה מכונת. המכונת על השולחן, ליד הכיסא, בכיתה, בביה"ס, ליד הספרייה, בשכונה, בעיר, במדינה, בעולם...)
- אחרי שמתרגלים את המשפט הארוך בכיתה עם כולם, הילדים רושמים את המשפט הארוך במחברות שלהם.
- מתפצלים לקבוצות קטנות ומנסים לזכור את המשפט בעל פה. לכל קבוצה יש 7 דקות לשנן את המשפט. כל קבוצה מציגה בתורה את הניסיון שלה לדקלם מול הכיתה את המשפט הארוך ביחד (כתשובה לשאלה של החונך – מה זה? ואיפה המכונת?). הקבוצה המנצחת מקבלת פרס.

הערות:

שיעור זה מבוסס על ההנחה שרפיטציה (חזרה) ביחד עם תמונה ויזואלית מוחשית עוזרת לשנן מילים ומבנים של משפטים. חשוב לעבוד לאט ולהדגיש בכל שלב את שמות העצם החדשים ואת מילות היחס החדשות. עדיף להגיע למשפט קצר יותר שהילדים יכולים לשנן מאשר לבנות משפט ארוך מדי שהילדים לא יצליחו לשנן. כדאי לחזור על תרגיל זה כחימום בחלק מהשיעורים הבאים.

פעילות 18

"חביבי יא נור אלעין"

עזרים נדרשים: לפטופ או מערכת עם רמקולים. השיר חביבי יא נור אלעין- ניתן למצוא את הקליפ בלינק הבא:

<https://www.youtube.com/watch?v=dK2U-0U0hA4>

דפי מילות השיר (בצד אחד השיר ובצד שני אוצר מילים) כפול מספר התלמידים

- החונכת משמיעה את השיר בזמן שהתלמידים נכנסים לכיתה.
- החונכת שואלת את התלמידים האם הם מכירים את השיר. האם היו רוצים ללמוד את השיר?
- מחלקים את דפי המילים ועוברים על השיר פעם אחת (אפשר להסתפק בפזמון השיר ואם יש זמן לגלוש לבית אחד).
- בפעם השנייה מנסים לשיר ביחד. בשלב השני מתרגמים את השיר לעברית ואז התלמידים מתבקשים לעשות את תרגיל אוצר המילים המתייחס לפזמון.
- שרים שוב את השיר.

לשיעורי בית התלמידים מתבקשים לתרגל בבית את השיר ואפילו לנסות ללמד מישהו מהמשפחה לשיר את השיר.

חביבי יא נור العین یا ساکن خیالی

חביבי יא נור אלעין יא סאכן ח'יאל

عاشق بقالی سنين ولا غيرك فی بالي

עאשק בקאלי סנין ולא ע'ירק בבאלי

הערות:

מומלץ גם ללמד את השיר תמאלי מעכ ולספר קצת על הזמר עומר דיאב.

תרגיל אוצר מילים לשיר "חביבי יא נור אלעין"

יש למתוח קווים בין המילים בערבית לפירוש המתאים בעברית:

שנים	חביבי
גר	נור
אור	עין
מאוהב	סאכן
עין	ח'יאל
אהובי	עאשק
דמיון	סנין

מבחר פעילויות עבור שנה ראשונה, אשכול ג'

פעילות 19

ערבית בכיתה ובביה"ס

- מכינים שלטים קטנים שעליהם כתובים שמות של חפצים שנמצאים בכיתה או בביה"ס
- אחרי קבלת הסכמת מחנכת/מנהלת, תולים את התמונות ברחבי ביה"ס

غرفة المديرة

ע'רפת אל-מדירה

חדר המנהלת

פעילות 20

הצבעים

מלמדים את השיר הבא ואת המילים החדשות שבתוכו.

כדאי לצפות לפני השיעור בסרטון שבלינק, כדי להכיר את המנגינה, אבל אין צורך להביא את הסרטון לכיתה.

<http://www.youtube.com/watch?v=gAkUqEhjVqg>

אלואן, אלואן, אלואן

ג'מילה הי אלאלואן

וכל מא נראה אלואן אלואן אלואן

אלאזרק לון אלבחר

אלאצפר לון אלשמש

אלאביצ' לון אלת'לג'

אלאסוד לון אלליל

סמאאונא זרקאא

שמשנא צפראא

אלאסוד לון אלליל

קלובנו ביצ'אא

פעילות 21

הצבעים - אופציה ב'

עזרים נדרשים: כרטיסיות גדולות עם שמות הצבעים בעברית

- החונכת כותבת את המילה צבעים על הלוח ומסבירה. עכשיו החונכת כותבת את שמות הצבעים בערבית על הלוח ולצדם התרגום לעברית. רצוי ללכת על צבעים מרכזיים וחשובים (לבן, שחור, אדום, ירוק, צהוב, כחול, כתום...).
- התלמידים מעתיקים למחברת.
- עכשיו החונכת מחזיקה באוויר את אחת הכרטיסיות עם הצבעים בעברית והילדים צריכים להגיד את שם הצבע בערבית. אפשר לפנות לילד ספציפי או לכל הכיתה לסירוגין.
- אפשר לסדר את הצבעים על הלוח בסדר אקראי ולראות מי יכול להגיד את הצבעים בערבית הכי מהר. {בשלב מסוים אפשר למחוק את הצבעים מהלוח ואחרי זה גם לבקש מהם לסגור את המחברות}
- עכשיו אפשר לתרגל באופן הבא: שו הדא אללון? הדא אללון אחמר....

פעילות 22

לבוש

- רצוי להתחיל את השיעור עם חזרה קצרה על נושא הצבעים. משחקים את משחק "אלריאה תהוב תגאה...". יש לכתוב את המשפט על הלוח לתרגם אותו (הרוח נושבת לכיוון...) ולבקש מהתלמידים שיחזרו אחריכם במקלה. אחר כך מסבירים את המשחק (יושבים במעגל על הרצפה. תלמיד אחד עומד ואומר: "אלריאה תהוב תגאה אללון אלזרק...". וכל מי שלובש משהו בצבע הזה מתחלפים ביניהם ואם מישהו נשאר בלי מישהו שאפשר להתחלף אתו, הוא מתחלף אם מי שאמר לפני כן את המשפט....
- החונך רושם פרטי לבוש על הלוח עם תרגום לעברית (מכנסיים, חולצה, נעליים, כובע, משקפיים, שמלה, חצאית...).
- הילדים מעתיקים למחברת.
- מבקשים עזרה של מתנדב. הוא עומד לפני הכיתה ושואלים את הכיתה "מה צבע המכנס של דוד?", "מה צבע החולצה של דוד?". הילדים עונים ואז מתחלפים. חשוב שגם התלמידים ינסו לשאול את השאלות.
- *אפשר להביא לשיעור פרטי לבוש מסורתיים ולדבר עליהם: מי לובש אותם, מה הסיבות, השוואה ללבוש מסורתי בחברה היהודית וכו'. פעילות כזו דורשת הכנה מראש ורצוי להתייעץ עם חונכים אחרים, כדי להשיג פרטי לבוש כאלה וגם כדי ללמוד על ניואנסים שונים בקהילות ערביות שונות.

פעילות 23

שמות תואר

עזרים נדרשים: עיתונים ישנים, מגזינים, מספריים, דבק, 2 בריסטולים גדולים, דפים ריקים.

- החונכת כותבת 10-15 תכונות/תארים על הלוח בערבית ומתרגמת. הילדים מעתיקים למחברות. (למשל: גדול, גדולה, קטן, קטנה, יפה, גבוה, נמוך, חכם, טוב, שמח, עייף, עצוב, כועס...)
- החונכת מפזרת על הרצפה עיתונים ומגזינים עם תמונות של אנשים.
- החונכת מחלקת את הכיתה לשתי קבוצות. המטרה של כל קבוצה היא להכין קולז' הכי יפה שאפשר עם תמונות של אנשים, שעליהם מודבקות התכונות המתארות את האנשים בתמונות בערבית.
- אחרי שהקולז'ים מוכנים, כל קבוצה בתורה מציגה את יצירתה באופן הבא: הו לטיף, הי ג'מילה....

- את הקולז'ים תולים בכיתה.

***המטרה המרכזית של שיעור זה היא ללמוד את התכונות כתארים. אפשר לשאול גם איזה תארים יכולים לשמש גם לבעלי חיים ולעצמים דוממים. אפשר גם להתייחס להבדלים בין זכר ונקבה (הוספת תא-מרבוטה).

מבחר פעילויות עבור שנה ראשונה, אשכול ד'

פעילות 24

פירות

- החונך כותב את המילה "פירות" על הלוח ואחר כך מבקש מהתלמידים לזרוק שמות של פירות בעברית. כותבים על הלוח את מה שהם אומרים בצורה אנכית, מלמעלה למטה בצד ימין של הלוח.
- אחרי שיש רשימה של 10-15 פירות על הלוח, שואלים את התלמידים האם מישו מכיר את שמות הפרות האלה בערבית. אם מישו אומר תשובה נכונה כותבים את המילה בערבית (בתעתיק לעברית) מול המילה המקבילה בעברית.
- עכשיו החונך כותב את המילה "פואכה" מול המילה פרות, מסביר אותה ומשלים את שמות הפרות החסרים בערבית מתחת למילה "פואכה", אך לא בסדר הנכון. רק המילים שהילדים כבר ציינו יהיו במקום הנכון ושאר המילים בסדר אקראי.
- החונך מקריא מספר פעמים את שמות הפרות בערבית, מבלי לתרגם לעברית. עכשיו מבקשים מהילדים להוציא מחברות, להעתיק את מה שכתוב על הלוח למחברת ולהשלים את התרגיל, ע"י מתיחת קווים במחברת בין המילים בערבית למילים בעברית. כשהם מסיימים שואלים אותם מי רוצה להקריא את הפתרון שלו. כל פעם שיש תשובה נכונה מסמנים את הקו על הלוח. ככה עוברים מתלמיד לתלמיד. אם משלימים את כל הרשימה, מוחקים את הקווים על הלוח ומתחילים מחדש עם תלמיד אחר.
- בסיום התרגיל, עורכים דיון לגבי הדמיון בין העברית לערבית. הילדים מתבקשים לחשוב על עוד מילים דומות בין עברית לערבית (לא רק פירות).
- אם יש זמן, כדאי לצייר על הלוח 4 פירות ששמותיהם בערבית דומים לעברית ולעשות אתם תרגיל של "שו הדא"? והם עונים "הדא תופאח"...

משחק סלט פירות: יושבים במעגל. לכל ילד אומרים איזה פרי הוא מתוך רשימה של 4 פירות. "אנת תופאח", אנתי תמר"...עכשיו החונך אומר "כל המשמשים להחליף מקום", "כל המשמשים והתפוחים להחליף מקום"...

הערות:

החלק החשוב ביותר בפעילות זו, הוא החלק שבו הילדים מקריאים את מה שהם כתבו במחברת. כל ילד בעצם מתאמץ להגיד נכון את המילה בערבית ולשייך אליה את המילה המקבילה בעברית.

מאד חשוב לאפשר לילדים להגיד כמה שיותר את שמות הפירות וחשוב שהחונך יחזור גם הוא כמה שיותר פעמים על שמות הפירות בערבית, כדי שלאט לאט הילדים יקלטו את ההגייה הנכונה.

פעילות 25

הולכים לשוק

מכינים את התלמידים לעשות סימולציות של שיחות עם מוכרים בשוק (כמה זה עולה? זה עולה...? שמות של פירות וירקות...).

התלמידים עובדים בזוגות ונעזרים בחונכים שעוברים ביניהם. אחרי רבע שעה של הכנות מציגים בפני הכיתה.

מבחר פעילויות עבור שנה שנייה, אשכול א'

פעילות 26

בני המשפחה

שומעים את השיר הזה על חברי המשפחה: <https://www.youtube.com/watch?v=XdOSv1vtAM0>

- כותבים על הלוח שמות של בני המשפחה ומסבירים (אבא, אמא, אח, אחות, סבא, סבתא, דוד מצד האמא, דוד מצד האבא....)
- מבקשים מהילדים לרשום על דף את המילה "משפחה" בערבית
- הילדים מציירים על הדף את בני המשפחה שלהם
- כותבים מעל כל תמונה תיאור של מי שבתמונה (גיל, מקצועי...)
- מי שרוצה יכול לשתף עם הכיתה
- אפשר לתלות תמונות בפנינת ערבית
- שומעים שוב את השיר

הדא אבוי. אסמו דויד. הו
מעלם. עומרו ח'מסה
וארבעין סנין. באחב אבוי
כתיר!

פעילות 27

המשפחה - מטלה מסכמת

להכין תמונה משפחתית בבית, לנסות לכתוב חמשה משפטים על בני המשפחה בערבית ולהתכונן לכל מיני שאלות שישאל החונך ותלמידי הכיתה בנוגע לתמונה. להביא את התמונה לכיתה ולהציג אותה מול הכיתה ברוח של השיר או בדרך אחרת שהם בוחרים.

אפשר להתייחס לחלק מהתמונות כחידון:

החונך: מין לאב בלוזה לונהא אחמר?

התלמיד: אומי

החונך: מין לון שערר אביד?

התלמיד: סידי

החונך: קדיש עומר אח'וכ?

פעילות 28

אליפות ערבית

- מחלקים את הכיתה ל-2 או 3 קבוצות
- לכל קבוצה נותנים דפים ריקים וכלי כתיבה
- מקריאים שאלה ואז כל קבוצה צריכה לרשום תשובה על הדף
- אם שתי הקבוצות צודקות כל אחת מקבלת נקודה, אם רק אחת אז רק הקבוצה הצודקת מקבלת נקודה

דוגמאות לשאלות:

1. מה ההבדל בין המילה סיארה, לסיאראת?
2. ציין שמותיהם של 5 צבעים
3. מה התשובה לסבאח אלח'יר?
4. ציין שמות של שתי מדינות מוסלמיות לא ערביות
5. ציין שמות של 5 יישובים ערביים בישראל
6. ציין שלושה צירופים של שם עצם ותואר, כמו בית גדול
7. איך אומרים את המספר 26 בערבית?
8. איך אומרים השעה שבע וחצי?
9. איך אומרים אני גר בתל-אביב ואני לא גר בתל-אביב ואיפה אתה גר?
10. איך אומרים הילד הגדול בבית הקטן?
11. ציין שמות של 5 פירות בערבית
12. ציין שמות של 5 חיות בערבית
13. מהי צורת הרבים של המילה בנת?

פעילות 29

היכרות

יושבים במעגל גדול על הרצפה או על הכיסאות. החונך מציג את עצמו בערבית, לאט וברור:

"אנא אסמי _____ . אנא סאכן פי _____ שארע _____ רקם _____ . אסם אבוי _____ הו _____ (מקצוע) _____ . אסם אמי _____ . הי (מקצוע) _____ . ענדי _____ אח'ואת ו _____ אח'ויה.

החונך פונה לאחד התלמידים ושואל "שו אסמכ?". התלמיד עונה ועוברים לשאלה הבאה – "וין אנת סאכן?". וכך הלאה. מתקנים תוך כדי, עד שמגיעים לילד האחרון הם כבר יודעים לענות על השאלות. עכשיו אפשר לתת להם לשאול אחד את השני.

***שימו לב, ששיעור זה כולל בתוכו הרבה תוכן חדש וגם חזרה על נושאים שכבר נלמדו (כמו המספרים). בגלל חשיבותו ומרכזיותו של נושא ההיכרות, אפשר בהחלט לפרוס את תוכנו על פני שני שיעורים.

יש לנסות לקיים את כל השיעור בערבית. הילדים ידברו מן הסתם בעברית, אבל חשוב שהחונך ישתדל לדבר רק בערבית. יש לאפשר לתלמידים לעזור אחד לשני עם התרגום.

יש להקפיד על רפיטציה של מילים פשוטות ושקלות לקליטה ולהשתדל להימנע ממילים קשות ומסובכות.

פעילות 30

שיר

לפני השיעור: לכתוב באותיות גדולות בתעתיק, את הפזמון של השיר "אנא אלבנדורה אלחמרא":

<https://www.youtube.com/watch?v=uyezuHhSMGs> על בריסטול

- ללמד את הילדים לשיר את הפזמון ולנסות לדייק בהגייה
- ללמד את המילים החדשות המופיעות בשיר

פעילות 31

הארוחות

ללמד את נושא הארוחות דרך השיר אמר אבו לילה

<https://www.youtube.com/watch?v=vzrbTeltjk8>

לפי אותו מבנה אפשר להחליף שו אפטרת אליום או שו תע'דית אמבארה.

להלן התעתיק של חלק מהשיר שיש ללמד:

פזמון אמר אבו לילה

שו תעשית אלילה

חובזה וגבנה מאלחה

מן ענד עמתי סאלחה

פזמון

חובזה וגבנה וחיארה

מן ענד סתי אלחתיארה

פזמון

חובזה לבנה וזיתונה

אנא ויאכ יא עיונה

פזמון

ח'ובזה ולבנה וזעתר

בס מע לבנה שבענא אכתר

***יש הרבה מה לעשות עם השיר הזה: לשלב מאכלים, פירות, אנשים מהמשפחה וכו'...

מבחר פעילויות עבור שנה שנייה, אשכול ב'

פעילות 32

ימי השבוע והשעות

- החונכת שואלת את התלמידים "קדיש אלסיעה?" ורואה מי מבין מה זה אומר. עכשיו היא כותבת את השאלה על הלוח והילדים מעתיקים למחברת. עכשיו מלמדים אותם איך עונים על השאלה. כאן המקום לעשות חזרה על המספרים. אפשר להתייחס לחצי שעה (סבעה ונוס) ורבע שעה.
- החונכת שואלת אותם מה השעה עכשיו והם עונים. היא רושמת שעות שונות על הלוח במספרים ושואלת אותם מה השעה והם עונים.
- אחרי שהילדים מרגישים נוח עם השעות אפשר לכתוב מערכת שעות דמיונית על הלוח (כמו הדוגמא שלהלן) ואז לשאול את הילדים שאלות על הלוח זמנים – "מתי יש לדוד שיעור חשבון?"... גם הילדים שואלים. הילדים אמורים לשים לב שהם צריכים גם ללמוד את ימי השבוע וכשהם שואלים אפשר ללמד אותם גם את ימי השבוע. גם את ימי השבוע הם כותבים במחברת וממשיכים לתרגל עם מערכת השעות.

ש	ו	ה	ד	ג	ב	א	
		ארוחת בוקר		השבון		אנגלית	8:00
							8:30
					ספורט		9:00
						ערבית	9:30
							10:00
ים					היסטוריה		10:30
	ריקוד	ארוחת צהריים	שיעורי בית				11:00
		ארוחת ערב					18:45

פעילות 33

קטע קריאה

- החונך מתחיל את השיעור בכתיבת כ-15-10 מילים מרכזיות חדשות מתוך הסיפור שלהלן (המילים מודגשות) ותרגומם על הלוח.
- החונך מקריא לילדים את הסיפור, פעם אחת ברצף, עם הרבה תנועות ידיים:

"אליום אג'א' עלא א(ל)ס' תלמיד' ג'דיד, אסמו שאדי. שאדי וולד ערבי טוויל מן יאפא. הו אטוויל מן כול אלאולאד פי א(ל)ס', יעני פ'ש תלמיד' טוויל פי א(ל)ס' זי שאדי. וכל אלאולאד אתאניין דחקו עלא שאדי, עשאן הו וולד טוויל. ואלאולאד מא לעבו מע שאדי פי אלאסתראחה, עשאן הו תלמיד' ג'דיד וולד טוויל טוויל. ופי דרס אלאנגליזי פיש וולד כאן בדו יקעוד ג'מבו, עשאן הו תלמיד' ג'דיד וולד טוויל ועשאן הו

וולד ערבי. ופי אה'ר אליום וולא ואחד ראה מע שאדי עלא ביתו, עשאן הו תלמיד' ג'דיד וולד טוויל טוויל ועשאן הו ולד ערבי מן יאפא. ושאדי כאן יבכי והו מש עארף שו יעמל. "

- אחרי קריאה רצופה של הסיפור, אפשר לשאול את הילדים מה הבינו ממנו. לאחר מכן יש לקרוא את הסיפור קריאה מבוקרת ואחרי כל כמה מילים לראות מה הבינו ולתקן לפי הצורך. אחרי זה יש לקרוא שוב ברצף.
- עכשיו יש לנהל דיון על הסיפור. מי זה הילד שמדבר בסיפור? האם הוא יהודי או ערבי? אם הוא יהודי, איך זה שהוא מדבר ערבית? על מה הוא מדבר? למה הילדים לא מקבלים אותו? האם פעם מישהו מהם היה במצב כזה שלא קבלו אותו? מה זה אומר "להיות שייך"? למה זה חשוב? איך אפשר לעזור לילדים חדשים או שונים להתקבל לתוך הקבוצה?
- עכשיו קוראים לילדים את המשך הסיפור (שוב כותבים על הלוח מילים חדשות).

הדא א(ל)תלמיד' אלג'דיד ואלטוויל טוויל, אלערבי מן יאפא, הו אנא. אסמי שאדי ובאלאסל אנא מן יאפא ואיסא אנא סאכן פי תל-אביב ואנא תלמיד' ג'דיד פי אלמדרסה. אנא אלתלמיד' אלערבי אלוואחיד פי ספי בס אליום כול אלאולאד בלעבו מעי פי אלאסתרחה ובקעדרו ג'מבי פי דרס אלאנגליזי וברוחו מעי עלא ביתי פי אאה'ר אליום ופיש וולד בידחק עליי, עשאן אנא וולד ד'כי ותלמיד' שאטר ובחב אלפוטבול וכל אלאולאד פי ספי בערפו כל הדא איסא."

- דיון: מיהו הילד? מה עשה הילד כדי שיאהבו אותו? מה היו מפסידים הילדים אילו לא היו מקבלים אותו?

פעילות 34

המשך של פעילות 33

עזרים נדרשים: כרטיסיות בגודל של חצי A4 שעל חלקם העליון יש משפט או שניים מתוך הסיפור המופיע בפעילות 5. יש לתכנן את הפעילות כך שיש כרטיסייה אחת לכל תלמיד (עדיף שיהיו יותר מדיי מאשר שיהיו פחות מדי).

- שואלים את הילדים מה זוכרים מהסיפור שלמדנו בשיעור הקודם. האם מישהו חשב עוד על המשמעות של הסיפור. עכשיו מקריאים להם שוב ורואים אם מבינים.
- מחלקים לכל ילד כרטיסייה עם חלק אחר של הסיפור. כל ילד מתבקש לצייר על החלק הריק של הדף איור המתאר את המשפט. {חשוב לעודד אותם לצייר משהו וזה לא חייב להיות מדויק או תואם באופן מלא את הטקסט. העיקר שזה יצירתי וישקף את מה שהסיפור אומר להם בכלל והמשפט הספציפי שהם קבלו בפרט.}
- שואלים איזה ילד היה רוצה להכין את השער של הספר.

- אחרי שהם מסיימים, כל ילד מקריא את החלק שלו ואז מחברים את עמודי הסיפור לספר אחד ותולים במקום מרכזי בכיתה.

הערות:

ישנם חונכים שירגישו הזדהות עם הילד בסיפור שמגיע למקום חדש וצריך להוכיח את עצמו כדי להתקבל. חונכים שירגישו כך יכולים לשתף את התלמידים בחוויה שלהם בתור ערבים בבית ספר יהודי. איך הם הגיעו למקום חדש עם ציפיות וחששות, היו צריכים להוכיח את עצמם ועכשיו מרגישים בבית. שיתוף כזה עשוי לחזק את הקשר של החונך עם הכיתה.

...ופיש וולד בידחק עליי, עשאן
אנא וולד ד'כי ותלמיד' שאטר
ובחב אלפוטבול וכל אלאולאד פי
ספי בערפוכל הדא איסא...

פעילות 35

תרגיל העשרה – (לא חלק מתכנית הלימודים)

עזרים נדרשים: "שיעור בערבית" של סייד קשוע מודפס –ראו להלן

- החונכת מבקשת ממספר ילדים לקרוא את הטקסט. ניתן לעצור מדי פעם ולשאול את הילדים שאלות מנחות, כדי לוודא שהם מבינים במה מדובר. כשמסיימים עורכים דיון פתוח על הסיפור. ניתן להתייחס בין היתר לשאלות הבאות:

1. לפי הכותב, למה הוא בחר לגור מחוץ לקהילה שלו?
2. מהם היתרונות והחסרונות של מגורים מחוץ לקהילה האתנית/תרבותית/דתית שלך?
3. האם מישוהו מתלמידי הכיתה חי פעם מחוץ לקהילתו (בחו"ל...)?

4. למה הילד השני הגיב כפי שהוא הגיב (אמר "איכס" על השפה הערבית)?
 5. האם גם הם היו מגיבים ככה? אם כן למה ואם לא אז למה לא?
 6. למה האבא הרגיש רע כשזה קרה?
- אחרי הדיון, התלמידים מתבקשים להתחלק לקבוצות קטנות ולכתוב המשך לסיפור. מה הילד השני עושה? איך הוא מרגיש? מה סייד קשוע עושה או הילד שלו?
 - אחרי 10 דקות הם מציגים את המשך הסיפור שהם כתבו מול הכיתה.

***המאמר ארוך והוא מובא כאן במלואו. לצורך השיעור, ניתן לקצר אותו כל עוד לא משנים את המת.

בשיעור זה יש סוג של רפלקציה על התהליך שהילדים עוברים כשהם לומדים ערבית. למעשה ייתכן שהם גם היו מגיבים כפי שהגיב הילד השני בסיפור לפני שנחשפו לשפה הערבית, תכנים ערביים וחונכת ערבית. הרעיון הוא לא ליצור איבה כלפי הילד השני, אלא לנסות להבין אותו ומה ניתן לעשות כדי לא להגיע למצב כזה. זו הזדמנות לפרגן לילדים על הפתיחות שלהם לשפה הערבית ונכונותם לקבל חונכת שבאה מתרבות שונה ודוברת שפה שונה.

שיעור בערבית סייד קשוע

שיעור בערבית – סייד קשוע – הארץ – 3/3/2011

יצאנו מהבית ביחד באותו אחר צהריים. אשתי לקחה את האוטו והסיעה את הילדה לשיעור מוזיקה בקונסרבטוריון ואני, שגיליתי שלא קר מדי, החלטתי לצעוד עם בני לבריכת השחייה. ברגעים כאלה אני מתמלא תחושת ניצחון: הילדה בדרך לקונסרבטוריון והילד בדרך לשיעור שחייה; משפטים שאני נוהג לכנות, "משפטים שלא שומעים בטירה"; מעשים שנוטעים בי ביטחון שההחלטה לעבור לשכונה יהודית היתה צעד נבון, קשה אך מוצדק. בריכת שחייה מחוממת ליד הבית, קונסרבטוריון במרחק של עשר דקות נסיעה, הם בהחלט תשובה משכנעת לכל אותם מקטרגים, בין אם ערבים או יהודים, שייחסו אמירה פוליטית, תרבותית ולאומית למעשה שתכליתו העיקרית היא חיפוש אחר שיפור באיכות החיים.

הבן שלי ואני חוצים את הפארק השכונתי והוא משתחרר מאחיזתי ורץ על הדשא הירוק, פורש את זרועותיו לצדדים כמו כנפי אווירון ומטה את גופו פעם לימין ופעם לשמאל. הוא רץ במעגלים, מדי פעם חוזר אלי, מחייך ושוב רץ במלוא הכוח. "תראה איך אני יודע לרוץ מהר", הוא אומר ואני, שצעדתי לאט, כמעט ביקשתי ממנו להפסיק לרוץ בשביל לשמור כוחות לשחייה, שוכח לרגע את יכולתם של ילדים קטנים לרוץ ולקפוץ גם במשך יממה שלמה.

זו השנה השנייה שבה הילד משתתף בשיעורי שחייה. אני זוכר כמה הוא פחד מהמים לפני שנתיים ואיך אותו מורה רוסי מבוגר חייך לקראתו, ומיד כינה אותו גיבור, איך בהתחלה הוא שיכנע אותו רק לשבת על שפת הבריכה ולשכשך ברגליו במים, ומהר מאוד הוא כבר נסך בו ביטחון להצטרף אליו בתוך המים, "רק לעמוד", וכבר בשיעור השני הבן שלי צלל ולמד להוציא בועות, סומך על מורהו החייכני.

זה הולך להיות השיעור האחרון עם המורה הרוסי. "הם לא נותנים לי שום תנאים", הוא אמר כשהודיע לפני חודש בצער על עזיבתו, "הם לא משלמים לי על שעות נוספות". הבן שלי הצטער כל כך והצהרה הראשונה שלו היתה שהוא לא ממשיך עם שיעורי השחייה אם המורה שלו עוזב את הבריכה. יתר הילדים בקבוצה שובצו כבר בשיעור הקודם בקבוצות של מורים אחרים ורק שלי סירב ללכת לקבוצה החדשה והתעקש להישאר עם המורה שלו עד הרגע האחרון. המורה המבוגר היה מאושר, "ידעתי", הוא אמר ושניהם נכנסו למים לשיעור פרידה פרטי.

הבריכה היתה עמוסה בילדים בכל הגילים. באחת הפינות התאמנו ילדות בשחייה צורנית, בשני מסלולים שחו במהירות הילדים היותר גדולים שכבר משתתפים בתחרויות, ובקבוצות יותר קטנות התאמנו היותר קטנים עם מוריהם על תנועות ראשוניות. הבן שלי ידע שהפעם זה יהיה שיעור אחר, יותר כמו בבריכה של בית מלון מאשר הקפדה על תנועות נכונות. המולה גדולה עלתה מהבריכה וממקום מושבי בין ההורים המלווים לא יכולתי לשמוע את השיחה בין המורה לבני, אך מדי פעם ראיתי שהשניים

מחייכים, מדי פעם צוללים ויוצאים, צוחקים. היו גם רגעים שבהם המורה דיבר והבן שלי הקשיב בצער, הינהן בראשו והכניס את ראשו למים לשטוף איזו תחושה מעיקה או להעמיק איזו מחשבה טובה.

"אתה גיבור", אמר המורה המבוגר לבני עם תום השיעור, והעביר יד על שערו הרטוב. "אתה תהיה שחיין גדול", הוא אמר לפני שהשניים נפרדו בפעם האחרונה. לחצתי את ידו של המורה, הוא אחז שעה ארוכה בידו של בני לפני שהלך.

"הוא מאוד אוהב אותך", אמרתי לבן שלי כשישפפתי את גופו במגבת.

"מה הוא יעשה?" הוא שאל.

"הוא בטח ילך ללמד במקום אחר", עניתי.

"אז אני יכול ללכת אליו למקום האחר?" הבן שלי שאל ולי לא היתה תשובה. ילד קטן התקרב אלינו והסיט את השיחה למקום אחר. הילד התקרב כמו שילדים מתקרבים אחד לשני, מבט מהוסס, מרחק בטוח. בני הבחין במתרחש, הרכין את ראשו במבוכה כמנהגו, מדי פעם גנב הצצה אל הילד שנעמד לידו.

"הוא רוצה להיות חבר שלך", אמרתי לבן שלי, שהעז הפעם להביט לילד החדש בעיניים.

"באיזו שפה אתם מדברים?" שאל הילד בחיוך.

הבן שלי הביט בי כמבקש אישור לפתוח בקשר חדש, כבר שוכח ממורהו הפורש, ואני הינהנתי, מאשר לו לקחת את העניינים לידיים.

"ערבית", ענה בני לילד וחייך.

"איכסה", הגיב הילד והמשיך להביט בבן שלי שעה קלה לפני שחזר לזרועות אמו.

את המבט הזה של בני אני לא אשכח לעולם. מבט שהעביר בי צמרמורת איומה והרעיד את ידי כשניסיתי להמשיך לייבש את גופו הרטוב. זה היה מבט מחייך שהתחלף בן רגע במבט המום, שבמהרה הפך למבט נעלב ואחר כך למבט מאשים. מבט ששמעתי אותו אומר לי, "למה שיקרת לי, למה אתה לא עושה כלום, זה הכל בגללך".

מה עשיתי? זו היתה השאלה שהידהדה בראשי ולא הרפתה כל הדרך חזרה הביתה. זה באשמתי, באשמת הגחמות שלי בני צריך להתמודד עם מצבים מהסוג הזה, ועוד בגיל כזה. שיקרתי להם כשלימדתי אותם שכולם שווים, שיקרתי כשאמרתי שאין הבדלים בין מוסלמים, יהודים ונוצרים. רימתי כשהקפתי אותם בחממות מגינות של גנים מעורבים ושכנים נחמדים.

"אתה יודע", הפרתי את השקט, מבין שאני עומד להגיד שקר נוסף, "הילד הזה הוא מטומטם אמיתי" - ועוד ניסיתי לצחקק, לצחוק על כל המאורע, לצייר אותו כחריג, להצביע עליו כעל הלא-טבעי. הוא לא ענה.

על מה הוא חושב עכשיו, ילדי הקטן? עד כמה הוא באמת שונא אותי? מה הוא בכלל הבין מה"איכסה" של הילד השני? ומה זה יעשה לו? האם בגלל זה הוא יפסיק לדבר איתי בערבית כשיש מסביב זרים, האם זה יהפוך אותו ליותר זהיר? להתבייש במה שהוא? או אלוהים, מה הייתי עושה בשביל שהוא יגיד לי מה מרגיש הבן שלי עכשיו.

"בבקשה", ניסיתי בטון הכי מלטף שיכולתי להפיק באותו רגע, "מה אתה אומר, אה?"

"אבא", הוא אמר אחרי שתיקה, "אני לא רוצה ללכת יותר לברכה".

"למה?" שאלתי, מנסה להעלים את הצער, "אבל אתה אוהב מאוד לשחות". הוא שתק קצת לפני שענה: "אני לא רוצה מורה אחר".

מבחר פעילויות עבור שנה שנייה, אשכול ג'

פעילות 36

רגשות

הכנות מקדימות: להדפיס לכל תלמיד את הדיאלוג שלהלן.

- מחלקים לתלמידים את קטעי הקריאה המודפסים ומבקשים מתלמידים לקרוא אותם
- אחרי כל משפט עוצרים ומבקשים ממישהו לנסות לתרגם
- הילדים מתחלפים כך שכולם קוראים ועברנו על כל קטע כמה פעמים. בשלב הזה כולם מבינים היטב את המילים כי חזרנו על זה ארבע פעמים ביחד
- עכשיו יש לעבור על המילים שמבטאות רגשות ולבקש מהתלמידים להטות אותן ביחיד, יחידה, רבים, רבות

1

האד אסמו אחמד.

אחמד אליום זעלאן.

אנסרק תלפונו.

2

-מרחבא סמר.

-אהלין מרחבתיין .

-כיף חאלכ?

-אנא זעלאנה אליום. מא תחכו מעי!

3

-שו יא ג'מאעה ליש אנתו זעלאנין?

- כסרנא פי אליעבה.

4

-שופי שופי הדול אלבנאת.

- ליש הן זעלאנאת?

- מא בדהן ילעבן האי אליעבה.

פעילות 37

שיר _____ עזרים נדרשים: מחשב, רמקולים, השיר ביוטיוב של תאמר נאפר "לשנות את מחר" – נמצא בלינק:
<http://www.youtube.com/watch?v=tMRJvPCvf8>

תרגום חלקים נבחרים מהשיר - ראו להלן – **יש ללמוד רק את החלקים האלה**

- השיר מיוטיוב מושמע לילדים כשהם נכנסים לכיתה. אחרי שהתלמידים ישובים, החונכת כותבת על הלוח את שם השיר ואת השם של הכותב שלו. עכשיו היא אומרת לתלמידים שהיא תשמיע את השיר עוד פעם ומבקשת מהם לשים לב למילים שהם מזהים.
- התלמידים יכולים לזרוק את המילים תוך כדי שהשיר מתנגן והחונכת כותבת אותם על הלוח. אם יש מילים מרכזיות שאף אחד לא מזהה, החונכת יכולה לחזור שוב על הקטע הרלוונטי ולעזור להם לעלות על המילה. כמו כן, החונכת יכולה להתעכב על כמה מילים נוספות שהיא הייתה רוצה ללמד את התלמידים (מילים פשוטות בלבד).
- אחרי שמתגבשת על הלוח רשימה של 20 מילים, הילדים מעתיקים את המילים למחברת עם תרגום.
- עכשיו החונכת עוברת שוב פעם על החלק הראשון של השיר ומתרגמת אותו לעברית בשביל הילדים.
- מנהלים שיחה על הנושאים המרכזיים שעלו בשיר. האם אלה נושאים שחשובים גם בחברה היהודית? מה הם חושבים על זה? מה זה שוויון? למה מדברים שם על שנאה?
- הילדים מתבקשים לשנן את המילים שכתבו במחברת בזמן שנותר לשיעור ובבית.

הערות: הרעיון שעומד מאחורי פעילות זו, הוא שנושאים שמטרידים ומעסיקים את החברה היהודית דומים לנושאים שמעסיקים את החברה הערבית. יש כאן ניסיון עדין ליצור הזדהות עם הקשיים והבעיות של חברה אחרת. **לא כל מילות השיר מתאימות לפרויקט** ועל כן יש לעבור עם הילדים רק על החלק הראשון.

תרגום השיר "לשנות את מחר", מילים: תאמר נאפר

אנחנו רוצים ללמוד, רוצים להתקדם - כדי שנוכל לשנות את המחר

אנחנו רוצים חינוך, רוצים קדמה - כדי שנוכל לשנות את פני המחר

למען הילדים הקטנים בעולם הגדול - אבודים שאינם יודעים מה באמת מתחולל

רק פתחו את העיניים, ודמעות מלאו את העיניים - רק פתחו את הלב, וכבר ידעו כאב

רק הצטרפו אלינו, והספיקו לראות - עד כמה אנחנו מפוצלים

יהודים, נוצרים ומוסלמים - אף צד אינו רוצה להבין את האחר

כל אחד חושב שהוא יותר טוב מהאחר - וטוען שגן עדן זה מקום רק בשבילו

ובינתיים, הופך לנו את החיים לגיהנום - אולם אתה שונה מאיתנו, הלב שלך עדיין טהור בפנים

אל תתן ללכלוך של אלה בחוץ - את הלב שלך להכתים

תמשיך לדרוש חיים של שוויון - ואם יבקשו ממך לשנוא תגיד לא! אני לא נולדתי לשנוא!

מבחר פעילויות עבור שנה שנייה, אשכול ד'

פעילות 38

שיר

עזרים נדרשים: השיר שאטר שאטר: <https://www.youtube.com/watch?v=rVxQmiOBdQ8>

מילות השיר מודפסות על דפים כפול מספר התלמידים + תרגום השיר – ראו להלן

- משמיעים את השיר פעם אחת ואז עושים השמעה מבוקרת תוך כדי תרגום. לא חייבים להספיק את כל השיר. מה שחשוב, זה שהילדים יוכלו לשיר לבד את הבתים שלמדו.

ננסי עג'רם – שאטר שאטר

מין בדו יע'ני מעי ע'ניית שאטר שאטר ? אנא אנא אנא

שאטר שאטר שאטר

יאללי ביסמע כלמת אהלו שו מנקלו? שאטר שאטר

יאללי ביוקעוד עאקל וחדו שו מנקלו? שאטר שאטר

יאללי בינג'ח במדרסתו ומא ביעזב מעלמתו מנחבו ובנדל נקלו שאטר שאטר שאטר

יאללי ביסאעד רפקאתו שו מנקלו ? שאטר שאטר

יאללי מא ביכזב בחיאתו שו מנקלו ? שאטר שאטר

יאללי מא ביכסר אלעאבו שו מנקלו ? שאטר שאטר

וביאכול ומא ביג'וי תיאבו שו מנקלו ? שאטר שאטר

אנתא שאטר _____ אנא ! אנא שאטר

אנתא שאטר _____ אנא ! אנא שאטר

ננסי עג'רם – שאטר שאטר

תרגום השיר :

מי רוצה לשיר איתי את שיר שאטר שאטר ? אני אני אני שאטר שאטר

מי ששומע מילת ההורים שלו מה אומרים לו ? שאטר שאטר

מי שיושב בשקט לבדו מה אומרים לו ? שאטר שאטר

מי ששומע מילת ההורים שלו מה אומרים לו ? שאטר שאטר

מי שיושב בשקט לבדו מה אומרים לו ? שאטר שאטר

מי שמצליח בבית הספר שלו ולא מפריע למורתו - נאהב אותו ונתמיד לגיד לו שאטר שאטר

מי שמצליח בבית הספר שלו ולא מכעיס את המורה שלו – נאהב אותו ונתמיד לגיד לו שאטר שאטר

מי ששומע מילת ההורים שלו מה אומרים לו ? שאטר שאטר

מי שיושב בשקט לבדו מה אומרים לו ? שאטר שאטר

שאטר שאטר

מי שעוזר לחברים שלו מה אומרים לו ? שאטר שאטר

מי שלא משקר בחיים שלו מה אומרים לו ? שאטר שאטר

מי שלא שובר את המשחקים שלו מה אומרים לו ? שאטר שאטר

ואוכל ולא מלכלך את הבגדים שלו מה אומרים לו ? שאטר שאטר

מי שמצליח בבית הספר שלו ולא מפריע למורתו - נאהב אותו ונתמיד לגיד לו שאטר שאטר

מי שמצליח בבית הספר שלו ולא מכעיס את המורה שלו – נאהב אותו ונתמיד לגיד לו שאטר שאטר

מי ששומע מילת ההורים שלו מה אומרים לו ? שאטר שאטר

מי שיושב בשקט לבדו מה אומרים לו ? שאטר שאטר

מי שעוזר לחברים שלו מה אומרים לו ? שאטר שאטר

ומי לא משקר בחיים שלו מה אומרים לו ? שאטר שאטר

מי שמצליח בבית הספר שלו ולא מפריע למורתו - נאהב אותו ונתמיד לגיד לו שאטר שאטר

מי שמצליח בבית הספר שלו ולא מכעיס את המורה שלו - נאהב אותו ונתמיד לגיד לו שאטר שאטר

אתה שאטר - אני שאטר

אתה שאטר - אני שאטר

פעילות 39

סלנג

- החונך מקריא את הקטע שלהלן לתלמידים. הם מתבקשים לרשום במחברת את כל המילים שהם שומעים שהנם סלנג ושמקורם בערבית לדעתם.
- אחרי זה הם מנסים להשלים את התרגיל.
- על החונך לוודא שהילידים מבינים את ההבדלים בין המשמעות בסלנג עברי, לבין המשמעות המקורית.

אהלן יא ג'מאעה

כיפ?

אצלי ממש פנאן **עלא כיפכ**.

אתמול הלכתי לסוכנות מכוניות וקניתי מכונית **אהלה** מכונית שבעולם. עשיתי **דאוינים** לכל השכונה. החלטנו לנסוע כמה חברה' לטיול לאילת במכונית שלי, כי כל שאר **הג'מאעה טפרנים** ואין להם מכוניות **עאלק** הם לא יכולים לחיות בלי מכונית.

אז ארזנו את כל הפקלאות, ספרנו להורים איזה **צ'זבאט**, כי מה? נגיד להם **דוגרי** שאנחנו רוצים להתפנן על המכונית החדשה? זה **אשכרה** נשמע הזוי. **יאללה** יצאנו לדרך.

היה ממש **חמסין**, **יא אללה** היה כל כך חם אז הדלקתי את המזגן. כל החברה היו **תעבנים** ונרדמו, אז הייתי חייב להישאר ער כדי שלא תהיה איזה **פשלה** בדרך.

ככה נסענו איזה ארבע וחצי שעות.

חצי שעה לפני שהגענו לאילת פתאום ראיתי שהדלק נגמר. שמתי **חרכה** ועצרתי את המכונית, איזה **נחס**, היינו ממש **מבואסים**. **רסמי** ממש **פדיחה** עשתה לי המכונית אחרי שעשיתי כל כך הרבה **דאוינים**. טוב גררנו אותה ולמזלנו הייתה תחנת דלק קרובה. תדלקנו והמשכנו לנסוע.

הגענו לאילת וירדנו לחוף, שם ניגבנו חומס **אסלי**. פתאום בא איזה **אהבל** אחד ונכנס במכונית שלי בכזה **כסאח**, ראיתי אותו מרחוק. יצאתי מהמים וצעקתי לו: תגיד לי אתה **מג'נון** או **מסטול**? אתה לא רואה שיש פה מכונית יא **אעוור**?

מה אני אגיד לכם, המכונית שלי הלכה פרש ואנחנו חזרנו הביתה באוטובוס.

הערות: מה שחשוב בשיעור הזה זה שהילדים יבינו שהעברית מושפעת באופן ישיר מהערבית. אין צורך להסביר בפירוט את כל המשמעויות בערבית, אלא רק במקומות שיש סיכוי שהילדים יזכרו את הפרוש בערבית, למשל "הרכה". חשוב לשאול את הילדים כיצד הם מבינים את המילים, יש מקומות שאתם לא תדעו את הפירוש המדויק בעברית וזה בסדר.

סלנג

נסה/י להתאים לכל משפט את המילה הערבית מהקטע:

אחד שלא רואה טוב _____ מקרה מביש _____ תנועה _____
הכי טובה _____ חבורת אנשים _____ עיפים _____
לא מרוצים _____ מזל רע _____ איש טיפש _____

רעיונות נוספים לפעילויות

1. משחק תפקידים בשוק – כמה זה עולה? תן לי 2 קילו...
2. כל אחד מציג לפני הכיתה את המשפחה שלו בעל פה
3. שחקן כדורגל ערבי ישראלי – מבקשים מהילדים לחשוב על שחקן כזה לשיעורי בית ולכתוב עליו סיכום קצר. הילדים משתפים בשיעור.
4. מילוי טבלת פועל בעבר עם משבצות חסרות
5. מילוי טבלת פועל בעתיד עם משבצות ריקות
6. משחק תפקידים במסעדה
7. משחק פנטומימה: כותבים סוגי פעולות על הלוח בערבית. תלמיד אחד עושה פנטומימה של אחד הפעולות והכיתה צריכה לנחש מה הפעולה ולהגיד את המילה המתאימה בערבית

פתגמים לשילוב בשיעורים לאורך כל השנה

(בסוגריים יש את הפתגמים המקבילים בעברית)

1. אללי ביתו מן קזאז מא בדרוב חג'אר עלא ג'ארו
2. מש כול אשי בלמע דהב (לא כל מה שנוצץ זהב)
3. ללסבר חדוד (יש גבול/סוף לסבלנות)
4. כל כלב ביג'י יומו (כל כלב יבוא יומו)
5. אלעג'לה מן אלשיטאן ואלסבר מן אלרחמן (החפזון מהשטן והסבלנות מהאל)
6. יום עסל יום בצל (יום דבש יום בצל)
7. יום מעכ יום עליכ (יום אחד לטובתך ויום אחד לרעתך)
8. תיתי תיתי מתל מא רוחתי ג'יתי (כמו שהלכתי ככה באתי)

9. אזא אנא אמיר וואנט אמיר – מין יסוק אל חמיר? (אם אני נסיך ואתה נסיך מי יוביל את החמורים)

10. אלאעוור פי בלאד אלעמיאן מלכ (העיוור בעין אחת מלך בארץ העיוורים בשתי עיניים)

11. פי כל בלד חוט לכ ותד (שים יתד בכל מקום-עשה לך חברים בכל מקום)

12. סאם סאם וואפטר עלא בסלה (היה בררן ובסוף הוא היה צריך להתפטר)

עקרונות בסיסיים בהזרחה – "סקתימבה"

- ❖ **סביבה** – תנסו לייצר סביבה נעימה ללימודים. חשוב שגם אתם וגם התלמידים תרגישו בנוח בסביבת הלמידה. אפשר לשקול שימוש בקישוטים, מוסיקה, שינוי סדר ישיבה וכו', על מנת לשפר את האווירה בכיתה.
- ❖ **קול ואינטונציה** - תהיו מודעים למה שהקול שלכם עושה ומשדר. תשאלו את עצמכם - איזה השפעה יש לקול שלי? כשאני משנה את הדרך בה אני מדבר, האם זה משנה את תגובת הילדים? איזו השפעה יש לקול חזק או חלש יותר? כיצד אני יכול להתאים את הקול שלי למסר שאני מעביר. למשל קול חלש ודיבור אטי יוצרים תחושה דרמטית, בעוד שדיבור מהיר יכול להלחיץ או להבהיל.
- ❖ **תנועה** – תנועה בכיתה יוצרת עניין ועוזרת לילדים להתרכז בנושא הנלמד. יותר מדיי תנועה יכולה לבלבל. גם תנועה של הילדים עוזרת לתהליך הלמידה ולכן מומלץ לשלב משחקים, תחרויות ופעילויות יצירה בשיעורים. הקראת מילים תוך כדי הליכה בכיתה היא שיטה מאד אפקטיבית.
- ❖ **ידיים** – יש להשתמש בידיים באופן כזה שמחזק את מה שאומרים.
- ❖ **מבט וקשר עין** – קשר עין גורם לילדים להרגיש שמקשיבים להם, שהם חשובים. קשר עין ישיר או ממושך מדיי יכול להבהיל ילדים מסוימים. **הבסיס להצלחה שלכם הוא בניית קשר אישי המבוסס על אמון וכבוד הדדי עם ילדים. צריך להסתכל עליהם בעיניים ובגובה העיניים ולשכנע אותם שאתם באמת שם בשבילם, כי זה חשוב לכם באמת!**
- ❖ **בטחון עצמי** – אם אני בטוח בעצמי, זה לא אומר שאני אף פעם לא טועה, אלא להיפך, שאני לא נבהל מהטעויות שלי ומוכן להשתמש בהם כבסיס ללמידה משותפת עם הילדים. **הביטחון העצמי שלנו נובע מהידע וניסיון החיים שאנו מביאים אתנו לכיתה, אבל לא פחות מזה, הוא נובע מההתלהבות שלנו מנושא הלימוד והאמונה שלנו שאנו עושים משהו בעל משמעות.** חשוב מאד להראות לילדים שאתם מתלהבים מנושאי הלימוד, שאתם אוהבים את השפה שלכם ואת תרבותכם ושיש להם מה להרוויח מרכישת הידע הזה עבור עצמם.
- ❖ **הכנה** – שיעור טוב הוא שיעור שמתכוננים אליו הרבה לפני השיעור (לא לילה לפני) ושהוספנו משהו משל עצמנו לתוכן הנלמד.

חיזוקים! חיזוקים! חיזוקים!

شاطر! ممتاز!

שאלות שאחרים כבר שאלו

ש: איך מטפלים בהתנגדויות של ילדים לעצם לימוד הערבית, או לנושא אחר שעולה בכיתה?

ת: באופן כללי, התנגדויות לא חייבות לאיים עלינו. אדרבה, הן יכולות להיות נקודת מוצא מצוינת ללמידה. למשל, אם ילד אחד מביע התנגדות לעצם לימוד השפה הערבית, אין טעם להתווכח או להתנצח אתו. יש להניח שהוא מביע "קול כיתתי" ולא רק את דעתו האישית ולכן כדאי לשתף את כולם בדיון. מומלץ לשאול את התלמידים האחרים מהם חושבים. תנו לגיטימציה לשאלה שנשאלה ("תודה רבה ששאלת. זאת שאלה מאד חשובה ומעניינת"). תלמידי הכיתה הם החברים שלנו ויש להם את כל התשובות. גישה כזו מפוררת מתחים, במקום להעצים אותם.

ש: מה עדיף, לדבר בעברית עם הילדים או בערבית? ואם אני מדבר בערבית, האם אני צריך לתרגם כל דבר שאני אומר?

ת: ככל שתדברו יותר ערבית בכיתה, כך הילדים יתרגלו וירכשו מיומנויות בשפה מהר יותר. יחד עם זאת, יש מקרים בהם אתם רוצים להיות בטוחים שהתלמידים מבינים אתכם, כדי שתוכלו לעשות פעילות מסוימת. לכן מומלץ לחשוב מראש על מספר ביטויים ומשפטי מפתח שאותם אומרים רק בערבית ושעצם החזרה עליהם עוזרת לתלמידים ללמוד אותם ביעילות. אם אתם מלמדים נושא תיאורטי מסוים, כמו חג הרמדאן, מומלץ לשלב עברית עם ערבית. תרגום ישיר לעברית צריך להיות מוצא אחרון, אחרי שימוש בתנועת ידיים, פנטומימה, עזרה מהכיתה וכו'.

ש: הילדים צחקו על המבטא שלי. מה, הם לא יודעים מה זה "בשטידת" תרד? מה אני אמורה לעשות במקרה כזה?

ת: לא להיעלב ולא לקחת את זה באופן אישי! צחוק הוא תגובה טבעית לסיטואציה מפתיעה שלא ציפינו לה ושאנו לא רגילים לה. זה ממש לא הבעת חוסר כבוד או חוסר חיבה. מומלץ לצחוק ביחד עם הילדים ולספר להם על ההבדלים בין עברית וערבית מבחינת האותיות, מבטא וכו'. ידע זה ימנע מהם להיות מופתעים בפעם הבאה. כשאתם מראים לתלמידים שאתם מסוגלים להכיל אותם ואפילו יכולים להפוך התנהגות בעייתית כביכול להזדמנות ללמידה, אתם בעצם מחזקים את הקשר אתם.

ש: האם מותר לדבר על נושאים פוליטיים?

ת: אנו נשתדל לא להעלות נושאים קונפליקטואליים או פוליטיים וננסה להדגיש את המשותף, כי הילדים גם ככה חשופים מספיק לבעיות במקומות אחרים. יחד עם זאת, אם ילד מעלה נושא הקשור לקונפליקט, אין להתעלם ממנו. תהיו כנים ורגישים. שתפו את כל הכיתה ותנו לגיטימציה למגוון רחב של דעות וביניהם גם שלכם. הקונפליקט הוא מחוץ לכיתה, כי בתוך הכיתה אנו מדברים על הדברים באופן שנותן כבוד לכל דעה ושומביע אמפתיה גם כלפי מי שאני לא מסכים אתו.

ש: לפעמים הילדים מגזימים, מתנהגים באופן בלתי נסבל, שמפריע כבר להתנהלות השיעור. איך אפשר להתמודד עם זה?

ת: אתם לא אמורים להיות "שוטרים". בשביל זה יש מחנכת ומנהלת ואפשר להיעזר בהם גם אם הם לא בכיתה. עם זאת, לגבי המקרים הלא קיצוניים, שבהם כמובן צריך לערב את סגל ביה"ס, חשוב לזכור שילדים שמפריעים לא עושים זאת כדי לעצבן אותנו, אלא בגלל שמהוא מפריע להם. הם משתעממים, או לא מבינים, או מרגישים שלא שמים לב אליהם וכו'. כאן הפתרון הוא להציב **"גבולות אמפתיים"**.

אנו אומרים לילד משהו בסגנון של: "דוד, אני רואה שקשה לך להתרכז, אבל כל פעם שאתה מרים את הקול זה מפריע לכל הכיתה וגם לי. מה אתה מציע שנעשה, כדי שגם לך יהיה נעים בכיתה וגם לאחרים? אולי אתה רוצה לעזור לי לחלק את הדפים האלה?...." ילדים רוצים שיתנו להם מקום ולהעניק להם תפקיד זה דרך טובה לעשות את זה. בכל מקרה אין להיכנס למעגל של התנצחויות עם התלמידים ולהשתדל לשדר כל הזמן מסר של "אתה אמנם מפריע לכיתה, אבל אני עדיין בשליטה, אותי אי אפשר לערער כל כך בקלות". עם קצת קור רוח וסבלנות אפשר לצאת ממצבים כאלה ולהמשיך עם השיעור. בסוף השיעור אפשר לדבר עם הילד שהפריע ולברר אתו מה ניתן לעשות בפעם הבאה כדי שישתף פעולה יותר (=לגייס אותו לצדנו).

ש: מותר לי להעניש ילדים?

ת: **לא**. בשביל זה יש מנהלת ומחנכת. אנו חונכים ולא מורים. אנו משתמשים בתמריצים חיוביים (למשל מילה טובה, חיוך, הבעת תמיכה ועידוד) ולא תמריצים שליליים. זה מאפשר לנו להבדיל את עצמנו ממורים אחרים ולהיתפס ע"י התלמידים כגורמים שמחוץ למערכת הנוקשה לעתים של ביה"ס.

- ❖ לפני שתצליחו ללמד תצטרכו ליצור רצון בקרב התלמידים ללמוד. לכן כדאי להזכיר כל הזמן למה כדאי ללמוד ערבית, איזה יתרון זה נותן להם על פני מי שלא לומד ערבית וכו'.
- ❖ מטרה ברורה – לכל שיעור יש מטרה אחת לפחות וחשוב לנסח את המטרה היטב לפני השיעור ולהקפיד לפעול לאור מטרה זו במהלך השיעור.
- ❖ רלוונטיות – תנסו להיכנס לעולם הילדים ולהבין מה הם אוהבים, מה מציק להם וכו'. זה יעזור לכם להתקבל אצלם כמי שבאמת רוצים לעזור להם ולתת להם משהו שהם רוצים.
- ❖ שונות (גיוון בחומרים ונושאים) – יש נטייה להיכנס לרוטינה קבועה של פעילות שעבדה פעם אחת ושחושבים שהיא תעבוד תמיד. **שגרה עלולה להפוך לשעמום**, ולכן רצוי לגוון בפעילויות, בעזרים, בנושאים וכו'.
- ❖ הזדמנות – **אל תמהרו לתת את התשובה לילדים**. תנו להם הזדמנות להגיע לזה לבד, ואם הם לא מגיעים תנו להם רמז, או שאלות רב ברירתיות.
- ❖ תרגול – באמצעות דיאלוגים, שירים וכל דבר שמעודד אותם להוציא את המילים שיושבות בראש דרך הפה!
- ❖ נכונות לעשות טעויות וללמוד מהן - תנו דוגמא אישית – תראו שגם אתם עושים טעויות ושזה בסדר.
- ❖ התקדמות - הילדים חייבים להרגיש שהם מתקדמים. תראו להם כמה הם התקדמו ולמדו בזמן קצר.
- ❖ כשעושים תחרות בכיתה, חשוב להתייעץ לפני כן עם מנהלת או מחנכת לגבי מדיניות ביה"ס בעניין של תחרויות. ישנם בתי"ס שמעודדים תחרות בין הילדים ויש כאלה שמתנגדים לזה וכמובן שעלינו לכבד את זה. יש מקומות שאין בעיה לתת פרס לקבוצה המנצחת, כמו סוכריות ויש מקומות שזה לא רצוי, מסיבות שונות. כמובן אפשר לחלק פרס לקבוצה המנצחת שהם בתורם מחלקים לכל התלמידים בכיתה ולא רק לעצמם. אם מביאים אוכל כלשהו לילדים, יש לוודא שהוא כשר גם אם לא מדובר בבי"ס דתי.